

Bharat Chandak

SATYA ELECTRICALS

Tapadia Market, Chain Sukh Road, Latur-413512
Ph : (O) 243678, 244458, 250776, (R) 242018
Email:satyaelectricals@rediffmail.com

लातूर वर्ष ४ थे अंक ६३ वा बुधवार दि.०७ ऑगस्ट २०२४ पृष्ठ ४ स्वागत मूल्य २ रु.

१० दिवसांत मला राज्यपाल केलं नाही तर, शिंदे गटातील नेत्याचा भाजपाला इशारा; महायुतीत जुंपली?

'लाडकी बहीण' योजनेचे अर्ज मंजूर होण्यात गोंदिया जिल्हा राज्यात अव्वल!

राज्यपालपदासाठी आठ-दहा दिवस वाट पाहणार अन्यथा नवनीत कौर राणा यांचं जातवैधता प्रमाणपत्राचं प्रकरण बाहेर काढणार, असा इशारा माजी खासदार आनंदराव अडसूळ यांनी भाजपाला दिला आहे. अडसूळ म्हणाले, नुकतीच राष्ट्रपती कार्यालयाने नव्या राज्यपालांची एक यादी प्रसिद्ध केली आहे. यात आठ ते दहा जणांचा समावेश करण्यात आला आहे. त्यामध्ये कुठेही माझं नाव नाही. याबाबत मी मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांच्याशी बोललो. त्यांना आठवण करून दिली की आपल्याला त्यांनी (भाजपाने) काय आश्वासन दिलं होतं. सध्या मी संयम ठेवला आहे. अजून आठ-दहा दिवस संयम ठेवेन, थोडी वाट पाहणार आहे, अन्यथा मी सर्वोच्च न्यायालयात क्युरेटिव्ह याचिका दाखल करणार आहे.

मात्र दिलेला शब्द पाळला. मी लोकसभा निवडणूक लढलो नाही. मी ती निवडणूक लढलो असतो. पण आम्ही आश्वासन पूर्ण केलं. मी अमरावती लोकसभा मतदारसंघातून निवडणूक लढलो असतो आणि जिंकलो देखील असतो. त्यानंतर आज मी कॅबिनेटमध्ये मंत्री म्हणून दिसलो असतो. कारण माझ्या पक्षात मीच सर्वात वरिष्ठ आहे. तसेच माझ्याकडे मंत्रिपदाचा याआधीचा अनुभव देखील आहे. या सर्व गोष्टी असताना मला डावललं. याची माझ्या मनात चीड आहे. जे काही घडलं त्याबद्दल माझ्या मनात खंत का असू नये? तर मला न्याय मिळू शकतो : आनंदराव अडसूळ

शिंदे गटाचे नेते म्हणाले, त्यांना (भाजपा) वाटत असेल माझ्याकडे काय पर्याय आहे. तर माझ्याकडे सर्वोच्च न्यायालयात जाऊन क्युरेटिव्ह याचिका दाखल करण्याचा पर्याय आहे. सध्याची परिस्थिती पाहता मी आणखी १०-१२ दिवस वाट बघेन. या १०-१२ दिवसांत काही घडलं नाही तर माझ्याकडे सर्वोच्च न्यायालयात जाण्याचा पर्याय आहे. मला माहिती आहे न्यायालयात कशा पद्धतीने निकाल लागतात. परंतु, माझ्या याचिकेवर सरन्यायाधीशांनी सुनावणी केली तर काही अपेक्षा ठेवायला हरकत नाही. तर मला न्याय मिळू शकतो : आनंदराव अडसूळ

गोंदिया : राज्य शासनाच्या 'मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण' योजनेचा लाभ घेण्यासाठी आतापर्यंत जिल्हातील २ लाख ८८ हजार ९१५ बहिणींनी अर्ज केले होते. यापैकी २ लाख ६८ हजार ९१५ महिलांचे अर्ज मंजूर झाले आहे. याचे लाडक्या बहिणींना मोबाइलवर संदेश देखील प्राप्त झाले असून, दाखल केलेल्या अर्जांपैकी सर्वाधिक अर्ज मंजूर होण्यात गोंदिया जिल्हा राज्यात अव्वल ठरला आहे. मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण योजनेतर्गत महिलांना दर महिन्याला १५०० रुपये अनुदान दिले जाणार आहे. या योजनेचा लाभ घेण्यासाठी जिल्हातील लाडक्या बहिणींनी कागदपत्रांची जुळवाजुळव करून अर्ज ऑनलाईन व ऑफलाईन अर्ज दाखल केले. या योजनेचा लाभ घेण्यासाठी ३१ ऑगस्टपर्यंत मुदत आहे. तर रक्षाबंधनापूर्वी लाडक्या बहिणींच्या खात्यावर दोन महिन्यांचे ३ हजार रुपयांचे अनुदान जमा करण्याची घोषणा राज्य सरकारने केली आहे. त्यामुळे सध्या या योजनेचे युद्धपातळीवर केले जात आहे. जिल्हा महिला व बालकल्याण विभागाची संपूर्ण यंत्रणा यात गेल्या महिनाभरापासून व्यस्त आहे. जवळपास साडेचार हजारोंवर कर्मचारी यात परिश्रम घेत आहेत. या योजनेचा लाभ घेण्यासाठी गोंदिया जिल्हातील २ लाख ८८ हजार ९१५ लाडक्या बहिणींनी अर्ज

दाखल केले होते. यापैकी २ लाख ६८ हजार ३१५ अर्ज मंजूर करण्यात आले आहे. तर १२ हजार २९ अर्ज अर्जातील विविध त्रुटींमुळे रद्द करण्यात आले. विशेष म्हणजे, अर्जांचे हे आकडे केवळ ग्रामीण भागाचे आहे. शहरातील अर्जांचा यात समावेश नाही. दाखल केलेल्या अर्जांपैकी जिल्हातील ९३ टक्के लाडक्या बहिणींचे अर्ज मंजूर झाले असून, सर्वाधिक अर्ज मंजूर होण्यात गोंदिया जिल्हा राज्यात अव्वल ठरला आहे. तर दुस-या क्रमांक अकोला आणि तिस-या क्रमांकावर रायगड जिल्हा आहे. प्रशासनाची जनजागृती, अंमलबजावणी लाडकी बहीण योजनेच्या लाभार्थी वंचित राहता कामा नये, यासाठी जिल्हा प्रशासनातर्फे व्यापक जनजागृती आणि योजनेची प्रभावीपणे अंमलबजावणी केली जात आहे. त्यामुळे सर्वाधिक अर्ज मंजूर होण्यात जिल्हा अव्वल ठरला आहे. एकही पात्र लाभार्थी या योजनेच्या लाभार्थी वंचित राहू नये, यासाठी जि. प. प्रशासनाच्या सर्व अधिकारी, कर्मचा-यांनी भरपूर मेहनत घेतली. व्यापक स्वरूपात जनजागृती केली. त्यामुळे सर्वाधिक अर्ज मंजूर होण्यात जिल्हा राज्यात टॉप ठरला आहे. -एम. मुरगानंद, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जि. प. गोंदिया

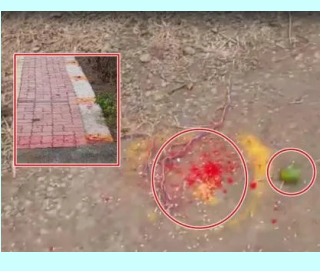

बांग्लादेशात परिस्थिती चिघळली; स्वतःच्या सुरक्षेची मागणी करत पोलिसांनीच पुकारला संप...

बांग्लादेशातील हिंसाचारच्या पार्श्वभूमीवर देशभरातील पोलिसांनी संप पुकारला आहे. सुरक्षेच्या मागणीसाठी बांग्लादेशातील पोलिस संपावर गेले आहेत. शेख हसीना यांनी देश सोडल्यानंतर आतापर्यंत ४०० पोलिस ठाण्यांवर हल्ले झाले आहेत, ज्यामध्ये अनेक पोलिसांना आपला जीव गमवावा लागला आहे. देशाची पोलिस संघटना 'बांग्लादेश पोलिस सर्व्हिस असोसिएशन'ने म्हटले की, जोपर्यंत प्रत्येक पोलिसाची सुरक्षा सुनिश्चित केली जात नाही, तोपर्यंत पोलिस कर्मचारी संपावरच राहणार आहे. संघटनेने आपल्या निवेदनात निष्पाप विद्यार्थ्यांवरून केलेल्या कारवाईबद्दल माफीही मागितली आहे बांग्लादेशातील सतत बिघडत चाललेल्या परिस्थितीवर गृहमंत्री अमित शाह यांनी आज महत्त्वपूर्ण बैठक घेतली.

बुलडाण्यात गुप्तधनासाठी नरबळी?

बुलडाणा : पैसे मिळवण्याच्या उद्देशाने बुलडाण्यात नरबळीचा प्रकार घडला आहे. बुलडाणा जिल्हातील शेगाव तालुक्यातील नागझरी येथील कृष्णा कराळे या १४ वर्षीय विद्यार्थ्याचे अपहरण करून त्याची हत्या करण्यात आली. या घटनेनंतर परिसरात खळबळ उडाली आहे. दरम्यान पोलिसांच्या हाती लागलेल्या सीसीटीव्ही फुटेजमधून अनेक गोष्टी उघडकीस आल्या. घटनेच्या दिवशी सकाळी कृष्णा नागझरी येथील रुपेश वारोकार या तरुणाच्या मोटार सायकलवर बसून कुठेही जात असल्याचे दिसून आले. विशेष म्हणजे हाच रुपेश वारोकार कृष्णाच्या अपहरणाची तक्रार देण्यासाठी कृष्णाच्या कुटुंबीयांसोबत पोलिस स्टेशनमध्ये देखील हजर होता. त्यामुळे पोलिसांचा संशय बळावला. त्यांनी रुपेशची चौकशी केली असता हा धक्कादायक प्रकार उघडकीस आला. शेवटी आरोपीने कृष्णाची हत्या करून त्याचा मृतदेह भास्तरच्या जंगलात ठेवल्याची कबुली दिली. कृष्णाचा गळा आवळून त्याची हत्या करण्यात

आली. यानंतर हातोड्याने त्याच्या डोक्यावरही वार करण्यात आले होते. रुपेश वारोकार यानेच कृष्णाच्या हत्येची कबुली दिली आहे. हत्येनंतर त्याचा मृतदेह रानात फेकून देण्यात आला. कुटुंबीयांनी कृष्णाच्या मृतदेहावर अंत्यसंस्कार केला. मात्र दुस-याच दिवशी कृष्णाच्या अंत्यसंस्काराच्या ठिकाणी स्मशानात लिंबू, हात-पाय तोडलेली बाहूली, धागे-दोरे, दारूची बाटली आणि पुजेचे साहित्य दिसून आले. कृष्णाच्या अंत्यविधीच्या ठिकाणी लिंबू, धागे-दोरे आणि इतर पुजेचे साहित्य आढळून आल्याने ही हत्या अघोरी पुजेसाठी केल्याचं उघडकीस आलं. यामध्ये नरबळीचा प्रकार घडल्याची शक्यता व्यक्त केली जात आहे. मात्र हे सर्व कोणी केलं याबाबतची माहिती मिळू शकलेली नाही. हत्या करणारा आणि स्मशानात पूजा करणा-यांचा काही संबंध आहे का, याचाही शोध घेतला जात आहे.

शरद पवारांच्या राष्ट्रवादीकडून उद्या होणार महत्त्वाची घोषणा; कोणता मोठा निर्णय घेणार?

महाराष्ट्रात काही महिन्यांत होत असलेल्या विधानसभा निवडणुकीच्या तयारीसाठी सर्वच प्रमुख राजकीय पक्षांनी तयारी सुरु केली आहे. यंदाच्या निवडणुकीत राष्ट्रवादीचे दोन गट आपआपसांत भिडणार असून राष्ट्रवादी शरदचंद्र पवार पक्षाचे अध्यक्ष शरद पवार विरुद्ध राष्ट्रवादीचे अध्यक्ष अजित पवार यांच्यात जोरदार राजकीय संघर्ष रंगणार आहे. अशातच निवडणूक तयारीसाठी कालच अजित पवारांच्या राष्ट्रवादीकडून राज्यव्यापी जनसंवाद यात्रेचं आयोजन करण्यात आलं असतानाच आता उद्या शरद पवार यांच्या पक्षाकडून महत्त्वाची घोषणा करण्यात येणार आहे. याबाबतची माहिती राष्ट्रवादी शरदचंद्र पवार पक्षाच्या अधिकृत एक्स हॅडलवरून देण्यात आली आहे. प्रसार माध्यमांनो...आम्ही सत्वाची, तत्वाची आणि रणझुंजार अस्तित्वाची तुलारी फुकणार आहोत, अवघे अवघे या, असं आवाहन शरद पवारांच्या राष्ट्रवादीकडून करण्यात आलं आहे. मुंबईतील राष्ट्रवादी भवन इथं उद्या सकाळी साडेअकरा वाजता पत्रकार परिषदेचं आयोजन करण्यात आलं असून या परिषदेत महत्त्वाची घोषणा केली जाणार असल्याचंही पक्षाकडून सांगण्यात आलं आहे. दरम्यान, या पत्रकार परिषदेला राष्ट्रवादी शरदचंद्र पवार पक्षाचे अध्यक्ष शरद पवार आणि प्रदेशाध्यक्ष जयंत पाटील हे संबोधित करण्याची शक्यता आहे. अजितपवारांच्याराष्ट्रवादीकडूनही प्लॅन तयार! पक्षाचे कार्यकर्ते, महिला, शेतकरी आणि युवांसाठी असलेले आमचे प्रगतीचे ध्येय अधिक विस्तृत करण्यासाठी आणि विशेषतः महाराष्ट्रातील जनतेशी प्रत्यक्ष संवाद साधण्यासाठी आम्ही जनसन्मान यात्रा आयोजित केली आहे, अशी घोषणा काल अजित पवारांच्या राष्ट्रवादीकडून करण्यात आली. ही यात्रा ८ तारखेला नाशिक, १५ ऑगस्टला पश्चिम महाराष्ट्र, २२ नंतर मुंबई आणि २६ ऑगस्टपासून विदर्भात असणार आहे. उपमुख्यमंत्री अजितदादा पवार यांची भूमिका समाजाच्या शेवटच्या घटकापर्यंत न्याय पोहोचवण्याची आहे. नागरिकांच्या मनातील भीती

आणि विरोधक पसरवत असलेल्या खोट्यानाट्या अफवा दूर करण्यासाठी राष्ट्रवादी काँग्रेस जन सन्मान यात्रा महाराष्ट्रभर काढत आहे. यात्रेद्वारे राष्ट्रवादीचे नेतृत्व आणि महायुती सरकारची लो क ल याणाची बांधिलकी जनतेपर्यंत आम्ही पोहोचवू. आपले महाराष्ट्राचे उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांनी सादर केलेल्या अर्थसंकल्पाची प्रत म्हणजे महाराष्ट्रातील जनतेशी असलेल्या बांधिलकीचा दस्तऐवज आहे. अजितदादांनी समाजातील महिला, युवक, शेतकरी, आदिवासी, सामाजिक आणि आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या घटकांसाठी अनेक योजना आणल्या आहेत. राष्ट्रवादीचे नेतृत्व सकारात्मकतेवर विश्वास ठेवते आणि सामाजिक व आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या घटकांच्या उन्नतीसाठी पक्ष कार्यतत्पर आहे, असं राष्ट्रवादीनं म्हटलं आहे.

होटगी ते सोलापूर मोटारसायकल रॅली

दक्षिण सोलापूर : माजी आमदार दिलीप माने यांच्या वाढदिवसानिमित्त होटगी जिल्हा परिषद गटातून होटगी ते सोलापूर मोटार सायकल रॅली काढण्यात आली. रॅलीमध्ये ११ गावांमधून मोठ्या प्रमाणात मोटार सायकल ली घेऊन युवक सहभागी झाले होते. यावेळी कार्यकर्त्यांनी 'दिलीपरावजी माने मालक 'तुम आगे बढो, हम तुम्हारे साथ हैं, अबकी बार माने साहेब आमदार' अशा घोषणांनी परिसर दणाणून सोडला होता. या मोटारसायकल रॅलीमध्ये फताटेवाडीचे सरपंच हरिश्चंद्र राठोड, श्रीकांत मेलगे पाटील, असिम शेख, अशपाक मुल्ला, सुभाष राठोड, शामराव देशमुख, मंगेश सोनकडे, सचिन होनमाने, सागर माने, रफिक पिरजादे, इंद्रजीत लांडगे, रहमान तांबोळी यांच्यासह बहुसंख्य कार्यकर्ते सहभागी झाले होते. रॅली जामगोंडी मंगल कार्यालय येथे विसर्जित होऊन याचे सभेमध्ये रूपांतर झाले. विधानसभा निवडणुकीमध्ये लोकसभेप्रमाणेच काँग्रेस पक्षाला पक्षाला होटगी जिल्हा परिषद गटातून मताधिक्य देणार असून दिलीप माने यांच्या पाठीशी खंबीरपणे उभे राहणार असल्याचे याप्रसंगी फताटेवाडीचे सरपंच हरिश्चंद्र राठोड यांनी सांगितले.

लातूर जिल्ह्यात होत असलेल्या दलित हत्याकांडाबाबत सी.आय.डी. मार्फत चौकशी करा

भीमसैनिकांचे जवाब दो तीन दिवस धरणे आंदोलन

लातूर :- लातूर जिल्ह्यात होत असलेल्या दलित हत्याकांडाबाबत सी.आय.डी. मार्फत चौकशी करा भीमसैनिकांची गांधी चौक येथे ६ ऑगस्ट रोजी जवाब दो तीन दिवस धरणे आंदोलन लातूर शहर व जिल्ह्यात गेल्या अनेक दिवसापासून विविध ठिकाणी दलित युवक, विद्यार्थी यांना जातीय मानसिक द्वेषातून हत्या व अत्याचार करण्याचा प्रकार वाढत असून त्यातील काही . गुन्हा नोंद असलेले खालील प्रकरणे आहेत. लातूर शहरातील एम.आय.डी.सी येथील विवेकानंद शैक्षणिक संकुल व राजमाता जिजाऊ वसतिगृहात इयत्ता ७ वी मध्ये शिकणाऱ्या बौध्द समाजातील नामे अरविंद राजाभाऊ खोपे या विद्यार्थ्याचा संशयास्पद मृत्यू झाला आहे. (मयत) सायली सिध्दार्थ गायकवाड, नायगाव ता. चाकूर जि. लातूर, विवेकानंद चौक पो.स्ट. (मयत) आकाश व्यंकट सातपूते रा. भूसणी ता. औसा औसा पो.स्ट. (मयत) सचिन शिवाजी सूर्यवंशी, देवणी पो.स्ट. उदगीर, विनोद पंढरी कांबळे रा. शिरूर अनंतपाळ, बालाजी शेषराव कांबळे रा. शिरूर अनंतपाळ पो.स्ट. (मयत) रिंकू बनसोडे यांच्या हत्येची चौकशी करण्यात यावी

या धरणे आंदोलनात प्रमुख मागण्या खालील प्रमाणे वरील सर्व प्रकरणांमध्ये ३०२ व अॅटॉरिटी अंतर्गत गुन्हा दाखल करण्यात यावा. सर्व प्रकरणाची चौकशी सी आय डी मार्फत करण्यात यावी. सर्व प्रकरणातील आरोपींना तात्काळ अटक करण्यात यावे, वरील सर्व प्रकरणे फास्ट ट्रॅक कोर्टात चालवण्यात यावे, लातूर जिल्हाला दलित अन्यायग्रस्त जिल्हा घोषित करावे, वरील सर्व प्रकरणातील तपास अधिकारी बदलण्यात यावे, गांजूर प्रकरणातील आंबेडकर चळवळीतील कार्यकर्त्यांवरील ३५३ सारखे खोटे गुन्हे मागे घेण्यात यावे. अशी मागणी भीमसैनिकाने गांधी चौक येथे धरणे आंदोलन करून केले . या धरणे आंदोलनात लातूर जिल्हा व लातूर शहर येथील भीमसैनिक उपस्थित होते.

संपादकीय....

अभियंत्यांचा अभिशाप

पैसा फिरवून सधन होणारे वित्तीय क्षेत्रातील गुणवंत जितके वाढले, तितके काही तरी निर्माण करून संपत्तीवृद्धी करणारे अकृष्ट अभियंते आपल्याकडे नाहीत इमारती का पडतात? पूल का कोसळतात? संसदेची नवी कोरी इमारत आणि अयोध्येतील राममंदिर एका पावसात का गळू लागते? भ्रष्टाचार या सार्वकालिक सत्याखेरीज या आणि अशा अन्य काही प्रश्नांच्या उत्तरात एक समान मुद्दा आहे- चांगल्या अभियंत्यांची वानवा. तो आताच निर्माण झालेला नाही. गेल्या काही वर्षात आपल्या समाजधारणेत झालेल्या निश्चित बदलाचा हा परिणाम आहे आणि त्याचे गांभीर्य अद्यापही आपण लक्षात घेण्यास तयार नाही. शेती क्षेत्राकडून असलेल्या अवास्तव अपेक्षा, सेवा क्षेत्र- सव्हिंस इंडस्ट्री- नामे मगजाळचे वाढते आकर्षण आणि सरकारी नोकऱ्यांबाबत अजिबात कमी न झालेला हव्यास अशा काही कारणांचा एकत्रित परिपाक म्हणून आपल्या देशातील गुणवंत अभियंता निर्मिती जवळपास थांबलेली आहे. त्यातून सध्याची गंभीर अवस्था आपल्यासमोर ओढवलेली असून या परिस्थितीच्या निदानात अजूनही उत्तम अभियंत्यांची अनुपलब्धता हा मुद्दा आपण पुरेशा गांभीर्याने घेत असल्याचे दिसत नाही. पायाभूत सुविधा नामक स्वप्नांच्या पूर्ततेचा गजर आपल्याकडे सुरू असताना अभियंत्यांची वानवा या मुद्द्याकडे लक्ष वेधणे आवश्यक ठरते. आर्थिक उदारीकरणचे वारे वाहू लागले नव्हते तोपर्यंत अभियांत्रिकीच्या तीन शाखांवर आपल्याकडे भर दिला जात असे. यांत्रिकी (मॅकेनिकल), विद्युत (इलेक्ट्रिकल) आणि स्थापत्य (सिव्हिल) अभियांत्रिकी या तीन शाखांची विभागणीही गुणानुक्रमे होत असे. यापेक्षाही गुणवान 'आयआयटी'त जात. त्याही काळात याद्वारे होणारी अभियंत्यांची निर्मिती पुरेशी नव्हतीच आणि होते त्यातील गुणवान परदेशी जाण्यात धन्यता मानत. ही अभियंत्यांची संख्या वाढवावी या वरकरणी आणि दिखाऊ हेतूने आणि स्वपक्षीय राजकारण्यांस धननिर्मितीचे सहज सोपे साधन निर्माण व्हावे या अंतस्थ आणि खऱ्या हेतूने तेव्हा खासगी अभियांत्रिकीची दुकाने आपण मोठ्या प्रमाणावर उघडली. एखादी नवी योजना हाती घेण्याआधी तिच्या अंमलबजावणीचा साकल्याने विचार आणि तशी तयारी न करण्याचा आपला ऐतिहासिक परिपाठ याबाबतही दिसून आला. या नव्या खासगी अभियांत्रिकी महाविद्यालयांकडे ना आवश्यक साधनसामग्री होती ना प्रशिक्षित अध्यापक. त्यात या संस्थांचे चालक पडले राजकारणी. त्यामुळे कोणत्याही दर्जा निश्चितीखेरीज पिठाच्या चक्यांप्रमाणे ही अभियांत्रिकी महाविद्यालये सुरू केली गेली. स्वपक्षीय राजकारण्यांस सुखाळण्यासाठी वा अन्यपक्षीय राजकारणी आपल्याकडे यावेत यासाठी या महाविद्यालयांचा खिरापतीप्रमाणे वापर झाला. ही महाविद्यालयांची संख्या इतकी वाढली की ती जिवंत ठेवण्यासाठी आवश्यक विद्यार्थीही आपणास मिळनासे झाले. ही धोक्याची पहिली घंटा. तीकडे दुर्लक्ष केल्याने परिस्थिती सुधारण्याऐवजी अधिकच बिघडत गेली. ती आणखी रसातळाला नेण्यात महत्त्वाचा वाटा उचलला नव्याने उदयास आलेल्या संगणकीय विद्याशाखेने. त्यातही बाजारपेठी आकर्षणास बळी पडून घरोघरी आपल्या लेक/लेकीस 'तू हाईटेअरपेक्षा 'सॉफ्टवेअर'ला जा' असे सल्ले सुम्याक पालक देत. त्यामुळे अमूर्त अशा या विद्याशाखेत भरती होणारे वाढत गेले. त्यातील बहुसंख्या हे 'संगणकीय टंकलेखक' या दर्जाचे होते हे नाकारणे अवघड. यांचीही संख्या अखेर इतकी वाढली की बरकत असूनही सॉफ्टवेअर उद्योगावर त्यांना दरवाजाबाहेर बाकांवरच बसवण्याची वेळ आली. मागणीपेक्षा पुर्वता अधिक झाला- आणि तोही कमअस्सल दर्जाचा- की यापेक्षा आणखी काय होणार? संगणक अभियंते वाढले म्हणून भारतीयांनी काही संगणकीय उत्पादनांची निर्मिती केली म्हणावे तर त्याबाबतही बोंब. या क्षेत्रातील जे गुणवान होते त्यांनी अमेरिकेचा रस्ता धरला आणि मगल, अॅपल, अॅमेझॉन, मायक्रोसॉफ्ट आदी क्रियाशीलांची सेवा करण्यात धन्यता मानली. हे कमी म्हणून की काय या काळात एका नव्याच क्षेत्राचा उदय झाला. ते म्हणजे सेवा क्षेत्र. कुणीतरी घरे बांधायची आणि इतरांनी ती सांभाळायची, घरात काही हवे-नको ते पाहयचे आणि लागेल तेव्हा हरकामास दाराशी सेवेस सादर व्हायचे म्हणजे 'सव्हिंस इंडस्ट्री'. कितीही उदात्तीकरणचा प्रयत्न केला तरी सेवा क्षेत्र म्हणजे अखेरीस यापेक्षा अधिक काही नाही. इन्टरनेट महाजालाच्या प्रसार- प्रभावामुळे दूरदेशीच्या आस्थापनांचे पगार काढणे, कर्मचारी व्यवस्थापन, दूरध्वनीवरून माहिती देणे इत्यादी उद्योग येथे बसून करण्याची सुविधा मोठ्या प्रमाणात वाढू लागल्याने आणि त्या प्रमाणात त्या क्षेत्रात रोजगारनिर्मितीही मोठ्या प्रमाणावर होऊ लागल्याने आपल्याकडे तरुणांच्या झुंडीच्या झुंडी त्या क्षेत्रात दाखल होऊ लागल्या. इतके दिवस अमेरिकी, युरोप आदी विकसित देशांतील नोकरीच्या उच्चमध्यमवर्गीयांपुरत्याच उपलब्ध असलेल्या संधी या सेवा क्षेत्राच्या विस्ताराने बहुजन समाजातील तरुणांसही सहज मिळू लागल्या आणि पुणे, पार्ले, डोंबिवली आदी शहरांची मक्तेदारी पिंपरी-चिंचवड, परभणी आणि डिंग्रसि आदींनी मोडून काढली. यास जोड मिळाली ती वाढत्या वित्तीय (फायनान्स) आणि नंतर वित्त-तंत्र (फिनटेक) या क्षेत्रांची. कमी कष्टात अधिक पैसा कसा मिळवता येतो हे पहिल्याने दाखवून दिले आणि या दुसऱ्याने या वित्तक्षेत्रास सेवेची जोड दिली. अभियंते होऊन स्वतःस कष्टवण्यापेक्षा भांडवली बाजारात पैसे फिरवत अधिक नफा मिळवून देणाऱ्या गुंतवणूकदारांची संख्या या काळात अतोनात वाढली. परदेशी गुंतवणूकदारांस या काळात दोन पर्याय होते. चीन आणि भारत. यातील पहिला पर्याय निवडणाऱ्यांस चिनी राज्यकर्त्यांनी कारखानदारीत गुंतवणूक करणे भाग पाडले आणि दुसऱ्या पर्यायात भारतगत फक्त पैसा आला. गुंतवणूक नाही. हा नवा जागतिक गुंतवणूकदारांचा वर्ग 'परदेशी वित्त संस्था' (फॉरीन इन्स्टिट्यूशनल इन्व्हेस्टर) अशा नावाने ओळखला जातो. या वर्गाने भांडवली बाजारात अमाप पैसा ओतला आणि दोनाचे चार, प्रसंगी सहा करून तो काढून घेतला. असे करताना भांडवली बाजाराचा निर्देशांक तळपाटा राहिल्याने आपण त्यावर खूश राहिलो. पण यातून भरीव, दीर्घकालीन, जमिनीवरची गुंतवणूक असलेली कारखानदारी काही वाढली नाही आणि परिणामी अभियंत्यांच्या निर्मितीकडे आपण लक्ष दिले नाही. पैसा फिरवून सधन होणारे आणि काही तरी निर्माण करून संपत्तीवृद्धी करणारे हा फरक वित्तीय क्षेत्रातील गुणवंत आणि अभियंतेयांच्यात आहे. अभियंता हा प्रत्यक्ष काही उत्पादन करत असतो.

‘क्रांतिकारक’ निकालाचे आव्हानात्मक वास्तव

देशातील अनुसूचित जातींमधील अतिमागासांना की जे आरक्षणाच्या लाभपासून अजूनही मेलोगणती दूर राहिले आहेत, त्यांना त्यांना योग्य घटनात्मक न्याय मिळावा, यासाठी मागासलेल्या जातींमध्येच वर्गीकरण करण्यास मान्यता देणारा सर्वोच्च न्यायालयाचा मोठा आणि म्हटले तरी क्रांतिकारक असा निकाल आला आहे. या वर्गीकरणातून किंवा उपवर्गीकरणातून जे घटक अतिमागासलेले असतील, ज्यांना आरक्षणाचा लाभ अजून मिळालेला नाही, त्यांच्यासाठी स्वतंत्र आरक्षण देण्यासंबंधीचा हा निकाल आहे. खरे म्हणजे सर्वोच्च न्यायालयाच्या या निकालाचे सामाजिक आणि अर्थातच राजकीय काय परिणाम होतील, यावर स्वतंत्रपणे चर्चा करता येईल. परंतु हा निकाल मुख्य न्यायाधीश धनंजय चंद्रचूड यांच्यासह सात न्यायमूर्तींच्या खंडपीठाने दिला आहे, त्यापैकी एका न्यायमूर्तींनी - बेला त्रिवेदी यांनी- अनुसूचित जातीअंतर्गत वर्गीकरण करण्यास असहमती दर्शविली आहे आणि त्याच्या समर्थनार्थ त्यांनी उपस्थित केलेल्या घटनात्मक मुद्द्यांचा विचार केला तर, मुळात क्रांतिकारी वाटणारा हा निकाल किती आव्हानात्मक आहे, हे स्पष्ट होते. सर्वोच्च न्यायालयाचा ताजा निकाल हा पंजाब सरकारच्या आरक्षणविषयक एका निर्णयावर आधारलेला आहे. पंजाब सरकारने अनुसूचित जातीमधील वाल्मिकी व मजहबी शिख या दोन अतिमागासांना शासकीय नोकऱ्यांमध्ये स्वतंत्र आरक्षण देण्याचा निर्णय घेतला होता. उच्च न्यायालयाने तो निर्णय रद्द ठरविला, परंतु सर्वोच्च न्यायालयाने अशा प्रकारे अतिमागास घटकांना स्वतंत्र आरक्षण देण्यासाठी उपवर्गीकरण करण्यास अनुकूलता दर्शविली होती. हा निकाल ऑगस्ट २०२० मधील आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने हा निकाल देताना, हा विषय सात न्यायमूर्तींच्या खंडपीठाकडे सोपविण्याचे त्याचवेळी सूतोवाच केले होते. त्यानुसार एक ऑगस्टला सर्वोच्च न्यायालयाच्या सात न्यायमूर्तींच्या खंडपीठाने आता, अनुसूचित जातीअंतर्गत अतिमागासलेल्या घटकांना स्वतंत्र आरक्षण देण्यासाठी उपवर्गीकरण करण्यास परवानगी दिली आहे. ज्या मागासलेल्या जातींना म्हणजे अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, इतर मागासवर्ग (ओबीसी) यांच्यात प्रगत/अप्रगत किंवा पुढारलेला/अतिमागास असे वर्गीकरण करायचे म्हटले की मागास जातींमध्येच मोठा वर्गकलह सुरू होतो. राष्ट्रीय मागासवर्ग आयोगाने २०१५ मध्ये ओबीसीमध्ये मागास, अतिमागास व अत्यंतमागास असे जातवार त्रिभाजन करण्याची शिफारस केंद्र सरकारला केली आहे. त्या शिफारशीवरूनच वादंगाला तोंड फुटले. त्यामुळे नऊ वर्षे झाली तरी त्यावर केंद्र सरकारला निर्णय घेता आलेला

नाही. कारण त्याचे राजकीय परिणाम काय होऊ शकतात, त्याची राज्यकर्त्यांना चांगलीच जाणीव आहे. त्यामुळे असे विषय थंड्या बस्त्यात ठेवणे हेच त्यांच्या राजकीय फायद्याचे असते. मात्र या देशात खऱ्या अर्थाने हजारो वर्षे सामाजिक अवहेलना, अत्याचार ज्यांनी सहन केले, सहन करीत आहेत आणि ही अवहेलना, अपमानित जीवन पुढे कधी संपेल, याबद्दल कुणीही छातीतोकपणे काही सांगू शकणार नाही, अशा पूर्वीश्रीमीच्या अस्पृश्य मानल्या गेलेल्या अनुसूचित जातीअंतर्गत उपवर्गीकरणपर्यंत हा विषय पोहोचला आहे. जातीचे वर्गीकरण करून अतिमागास जातींना स्वतंत्र आरक्षण देण्याचे काही राज्यांनी या पूर्वी निर्णय घेतले, उदाहरणार्थ पंजाब सरकारच्या आधी आंध्र प्रदेश सरकारनेही तसा निर्णय घेतला होता, परंतु न्यायालयात तो टिकला नाही. पंजाब सरकारच्या निर्णयाचे मात्र सर्वोच्च न्यायालयाने समर्थन केले आणि उपवर्गीकरणाला मान्यता दिली. महाराष्ट्रात अनुसूचित जाती प्रवर्गातील मातंग समाजाचे नेते गेली अनेक वर्षांपासून आरक्षणाचा लाभ कमी मिळालेल्या या समाजासाठी आरक्षणांतर्गत स्वतंत्र काही टक्के आरक्षण द्यावे अशी मागणी करीत आहेत. आता अनुसूचित जातींमध्येच अ, ब, क आणि ड अशी वर्गवारी करावी, अशीही मागणी पुढे आली आहे. सर्वोच्च न्यायालयाच्या या निकालाने या मागणीला न्यायालयीन बळ मिळाले आहे. कारण मुळात, 'अनुसूचित जातीमधील काही विशिष्ट जातींना आरक्षणाचे लाभ अधिक प्रमाणात मिळाले आहेत व काहींना अल्पप्रमाणात मिळालेले आहेत, त्यामुळे यांतील अतिमागास राहिलेल्या जातींना वेगळे आरक्षण दिले पाहिजे' हे स्वीकारून त्याला संमती देणारा हा निकाल आहे. परंतु सात न्यायमूर्तींच्या खंडपीठामधील एक न्यायमूर्ती बेला त्रिवेदी यांनी या निर्णयाला असहमती दर्शविली आहे. त्यांनी त्याच्या समर्थनार्थ उपस्थित केलेला घटनात्मक मुद्दा महत्त्वाचा आहे. सर्वोच्च न्यायालयाने अनुसूचित जातीअंतर्गत उपवर्गीकरण करण्याची जबाबदारी राज्यांवर सोपविली आहे. त्यासाठी महत्त्वाचा निकष जो आहे तो म्हणजे अतिमागास घटक ठरविताना त्याचे पुरेसे प्रतिनिधत्व नाही हे सिद्ध करता आले पाहिजे. आता ते सिद्ध कसे करणार तर, अनुभवसिद्ध

किंवा शास्त्रीय सांख्यिकीच्या (इम्पीरिकल डेटा) आधारे. म्हणजे त्यासाठी राज्यांना सामाजिक व आर्थिक सर्वेक्षण करावे लागणार तेही जातिनिहाय. हे शक्य आहे का आणि ते केले तरी, अनुसूचित जातीअंतर्गत उपवर्गीकरण करण्याचा अधिकार राज्यांना आहे का हे प्रश्न उपस्थित होतात, म्हणून न्यायमूर्ती बेला त्रिवेदी यांचे घटनात्मक मुद्दे महत्त्वाचे ठरतात. महाराष्ट्रापुरता विषय बोलायचे झाले तर, राज्य मागासवर्ग आयोग कायदानुसार राज्यात ओबीसीसाठी आयोग स्थापन करता येतो. ओबीसींच्या यादीमध्ये कोणत्या जातीचा समावेश करायचा व कोणत्या जातीला वगळायचे याचा अभ्यास करून शिफारस करण्याचा अधिकार ओबीसी आयोगाला आहे. या आयोगाची कार्यक्षमता अनुसूचित जाती व जमातींना वगळून आहे, तशी स्पष्ट तरतूद कायद्यात आहे. मग राज्यामध्ये अनुसूचित जातीचे अंतर्गत उपवर्गीकरण कोण करणार? महाराष्ट्रात अनुसूचित जाती, जमाती आयोग आहे-परंतु वीस वर्षे झाली, त्याला कसलाही वैधानिक अधिकार नाही, साध्या शासन निर्णयावर (जीआर) स्थापन केलेला हा आयोग आहे. दुसरा अत्यंत महत्त्वाचा मुद्दा

राज्य घटनेच्या ३४१अनुच्छेदात अनुसूचित जातींचा उल्लेख आहे. त्यानुसार देशातील अनुसूचित जातींची व जमातींची सूची राष्ट्रपतींच्या आदेशानुसार जाहीर करण्यात आली आहे. त्यात नव्याने एखाद्या जातीचा समावेश करणे किंवा त्यातील एखादी जात वगळणे हा संसदेचा अधिकार आहे. त्यामुळे राज्य सरकारला राष्ट्रपतींच्या आदेशाने जाहीर केलेल्या अनुसूची जातींमध्ये उपवर्गीकरण करण्याचा अधिकार राज्यांना आहे का, असे प्रश्न उपस्थित होतात. हा विषय राष्ट्रीय अनुसूचित जाती आयोगाकडे द्यावा लागेल. अर्थात त्यामुळे हा विषय राज्यांचा राहात नाही, तो केंद्र सरकारच्या अखत्यारीत जाऊ शकतो, संसदेमध्येच त्यावर निर्णय होऊ शकतो. बरे पंजाब सरकारचा दोन अतिमागास समूहांना वेगळे आरक्षण देण्याचा निर्णय असो की, महाराष्ट्रातील काही अतिमागास जातींची आरक्षणांतर्गत स्वतंत्र आरक्षण देण्याची मागणी असो, संपूर्ण एखादी जात मागास किंवा पुढारलेली ठरविता येऊ शकेल का ती कशाच्या आधारावर आर्थिक प्रगतीच्या आधारावर की त्यांच्या सामाजिक दर्जांमध्ये सुधारणा झाली का यावर, हाही या निकालाच्या पुढे जाताना कळीचा मुद्दा ठरणार आहे.

‘लोकमान्य’ फक्त ब्राह्मणांचेच नव्हते!

भारतीय स्वातंत्र्य लढ्याचे कौस्तुभमणी म्हणजे लोकमान्य टिळक. ब्रिटिश साम्राज्याला हादरवून सोडणाऱ्या स्वातंत्र्य लढ्याबरोबरच त्यांनी अनेक लोकसाह्य चळवळी सुरू केल्या. पैसाफंड, राष्ट्रीय शिक्षण, दुष्काळग्रस्त शेतकऱ्यांसाठी जागरूकता, सोलापूरच्या विणकर, साळी व कोष्टी समाजासाठी पाटिंबा व मदत, गिरणी कामगारांच्या हक्कासाठी लढा, इतकेच काय पण १९०० साली प्लेगमध्ये नागरिकांच्या अडचणीसंदर्भातील सभेत नायकिणीची बाजू त्यांनी समर्थपणे मांडली. १८९५ साली पुण्यात भरणाऱ्या काँग्रेस अधिवेशनाला सफे व्यवसाय करणारे तेथील, तांबोळी, कामगार, हमाल आदींना सभासद म्हणून नोंदवले जावे यावर टिळकांचा आग्रह होता. ते शेतकऱ्यांचे, कोळ्यांचे, गिरणी कामगारांचे नेते होते. या चळवळींबरोबरच अर्थात शिवजयंती उत्सव आणि सार्वजनिक गणेशोत्सव विसरता येणार नाही. समाजातील सर्व घटकांना एकत्र घेऊन ब्रिटिश साम्राज्याला सामोरे जाणे हे त्यांचे तत्त्व होते. पण सध्या सोयीचेच राजकारण चालू असल्याने प्रत्येक जण टिळक हा विषयसुद्धा जातीजमातीच्या भिंती उभ्या करण्यासाठीच वापरतो आहे. वास्तविक लोकमान्यांनी जसे ब्रिटिश सरकारला धारेवर धरले तद्वत्तच पुण्यातील सुशिक्षित ब्राह्मणांवर ताशेरे ओढण्याचे त्यांनी कमी केले नाही. ०६ जुलै १८९७ च्या 'केसरी' मधील प्रसिद्ध अग्रलेखात ('सरकारचे डोके ठिकाणावर आहे काय?') ते म्हणतात - 'पुण्यातील पाच-पंचवीस ब्राह्मणदेखील एखादे चांगले काम एकजुटीने करतील, अशी आमची स्थिती नाही. मग खुनासारख्या (रॅड हत्या) भयंकर गुन्हासंबंधाने तर बोलावण्यास नको'. २०जुलै १८९७ च्या 'केसरी' मधील अग्रलेखात ('राजद्रोह कशाला म्हणतात?') ते लिहितात - 'पिंपळाच्या मुळ्यांनी शतधा विदीर्ण झालेल्या जुन्या पाराप्रमाणे पुण्याच्या ब्राह्मणांची सध्या स्थिती झाली आहे'. आधुनिक समाजातील ब्राह्मणवर्गाने कसे कार्य करावे याबद्दल टिळक म्हणतात - 'ब्राह्मणांनी लोकशिक्षणासाठी मिशनरी लोकांप्रमाणे काम करायला हवे'. या संदर्भात ते 'ग्रॅजुएट रामदासी' असा शब्दप्रयोग करतात. दिनांक १४ सप्टेंबर १९०७ रोजी पुण्यात गायकवाडवाड्यात सार्वजनिक गणेशोत्सवात झालेल्या सभेत टिळक म्हणतात - 'राष्ट्रीय शिक्षण केवळ ब्राह्मणांकरिताच नको आहे. चांभार, लोहार, शेतकरी, सोनार या अठरापगड जातींसह सर्व धर्माच्या सर्वांनाच राष्ट्रीय शिक्षण दिले गेले पाहिजे. सर फिरोजशाह मेहता म्हणतात, सरकारी शाळेतूनच आम्ही निघालो; तसेच आणखीही लोक निघतील. रानडे, मेहता हे न्यू इंग्लिश स्कूलच्या शिक्षणातून निघाले. पण फार झाले तर शेकडा एके-दोन निघाले. आम्हाला शेकडा शंभर पाहिजे आहेत, हे कसे निघणार? सर्वांवर राष्ट्रीय विचारांचा ठसा उमटला पाहिजे आणि ते राष्ट्रीय शाळांवाचून होणार नाही.' लोकमान्य टिळकांनी, समर्थ विद्यालयात राष्ट्रीय शिक्षणावर दिलेल्या भाषणात, ते म्हणतात - जातीभेद, जातीद्वेष, व जातीमत्सर यांच्या योगाने आपला देश कसा विभागला जात आहे, कसा भाजून निघत आहे, कसा करपून जात आहे, याचेही ज्ञान राष्ट्रीय शाळेतील मुलांना मिळाले पाहिजे. जातिभेद मोडण्याची आवश्यकता किती आहे, हे आमच्या विद्यार्थ्यांना समजले पाहिजे. जातीजातीचे तंटे न होऊ देण्याची खबरदारी घेणे हे सर्वांचे आद्य कर्तव्य आहे, ही गोष्ट राष्ट्रीय शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या मनावर बिंबवण्यात आली पाहिजे. प्रस्तुत परिस्थिती लक्षात घेऊन राष्ट्रीय विद्यालयात

सर्व धर्मांच्या विद्यार्थ्यांच्या धर्मशिक्षणाची सोय झाली पाहिजे'. लोकमान्य टिळकांचे, 'होमरूल लीग'च्या प्रचारासाठी पहिले भाषण ३१ मे १९१६ रोजी झाले. या भाषणात टिळकांनी 'परके' या शब्दाची अत्यंत महत्त्वपूर्ण व्याख्या केली. परके म्हणजे केवळ धर्माने परके लोक आपल्याला अभिप्रेत नाहीत, असे ते म्हणतात. 'मुसलमान असो व इंग्रज - त्याने या देशातील लोकांचे भले केले, तर तो परका नाही. परकेपणा धर्माशी, जातीशी, व्यापाराशी व पेशाशी निगडित नाही; हा प्रश्न हितसंबंधांचा आहे एखादा माणूस भारताच्या हितासाठी कष्ट करत असेल आणि त्या दिशेने उपाय योजत असेल, तर मी त्याला परका मानणार नाही; पण सध्याचे सरकार तसे करत नाही, त्यामुळे तो फरक आहे.' १ मार्च १९२० रोजी संकेत आणि हुक्करी तालुक्यांच्या वतीने देण्यात आलेल्या मानपत्राच्या कार्यक्रमात ते म्हणतात - 'हिंदू आणि मुस्लिम यांच्यात ऐक्य होऊ शकते, तर ब्राह्मण आणि ब्राह्मणोत्तर यांच्यात ते का होऊ नये'. या कार्यक्रमात ते उच्च-नीचात याविषयी कळविलेले बोलले होते. बेळगाव परिषदेमध्ये टिळकांना मानपत्र देण्यास दोघा ब्राह्मणोत्तर नेत्यांनी विरोध केला. धाडसाने पुढे येऊन स्वतःची मतं मांडल्याबद्दल या दोघांचे टिळकांनी अभिनंदन केले. सरकारला विरोध करतानाही त्यांनी हाच स्वतंत्र बाणा व धाडस दाखवावे, अशी आशाही त्यांनी व्यक्त केली. २९ डिसेंबर १९१६ रोजी लखनौ अधिवेशनात लोकमान्य टिळकांचे भाषण जे झाले ते अभूतपूर्व होते. ते म्हणतात - 'आम्हाला ब्रिटिश सांगतात की, तुम्ही आर्यांचे वंशज आहात. तुम्ही या भूमीचे खरे मालक नाहीत. आम्ही आर्यांनी येथील मूळ वंशाच्या लोकांकडून हा देश घेतला. त्यांनंतर मुसलमानांनी या देशावर आक्रमण करून हा देश काबीज केला. इंग्लिश राज्यकर्ते हे या भूमीचे पालक आहेत. ठीक आहे, त्यांचा हा युक्तिवाद आपण मान्य करू या, पण माग प्रश्न उरतो, तो असा की, ते तरी या भूमीचे मालक कुठे आहेत? जर ते या भूमीचे रक्षणकर्ते आहेत तर मग त्यांनी ही भूमी सोडून चालते व्हावे आणि जे या भूमीचे खरे पुत्र आहेत, त्या भिल्ल, गोंड आणि आदि द्रविड आदींच्या ताब्यात आपली सत्ता सोपवावी.' लोकमान्य टिळकांनी एक क्षण थांबून, टाळ्यांच्या कडकडाटांतर परत एकदा आवाज चढवून म्हटले की 'या भूमीचे मालक मग ते कोणीही असोत, आम्ही त्यांच्याबरोबर काम करण्यास तयार आहोत'. लखनौहून टिळक पुण्यास परत आल्यानंतर लवकरच शनिवारवाड्याजवळ एक सभा झाली. लखनौस पास झालेल्या स्वराज्याच्या योजनेला पुष्टी देणे हा या सभेचा उद्देश होता. १८ जातींचे व संप्रदायांचे प्रत्येकी दोन-दोन असे वक्ते मुख्य ठरावावर बोलले. केवळ ब्राह्मणांचे प्रतिनिधी या नात्याने टिळकांनी बोलवावे असे सभाध्यक्ष कर्मवीर वि. रा. शिंदे यांनी सुचविले. ही सूचना मान्य करून टिळकांनी या सभेत जे भाषण केले त्यातील पुढील विचार महत्त्वाचे आहेत : 'आता आपल्याला पूर्वीचे स्वराज्य नको असून पाश्चात्य धर्तीवरील स्वराज्य पाहिजे आहे. आपल्या जातिभेदामुळेच येथे ब्रिटिश राज्य स्थापन झाले आहे व जातिभेद असाच पुढे चालू राहाणार असेल तर

स्वराज्यातही आमची अशीच अधोगती होईल'. लोकमान्य टिळकांवर आजही ब्राह्मणी पक्षपाताची टीका करणारे अनेक जण सापडतात. प्रत्यक्षात त्यांनी ०१जून १९२०ला टिळकांच्या काँग्रेस लोकशाही पक्षाचे जे उमेदवार जाहीर केले आहेत, त्यांवर नजर टाकल्यास त्या यादीत, जमनादास मेधा (मेहता), राजाराम तुकाराम सावे, दौलतराव अप्पासाहेब मोहिते, वामन सीताराम मुकादम, वासुदेव बापू अकूत, शेट हिरालाल रामलाल नाईक, रत्नागिरीहून मौलाना काकासाहेब इब्राहिम मूलेनाजी नायसी अशी नावे आहेत. त्यांचा कटाक्ष हा नक्कीच होता की, विधिमंडळासाठी जो उमेदवार उभा केला जाईल, तो किमानपक्षी शिक्षित असावा. त्यामुळेच या यादीत डॉक्टर, वकील अशी नावे जास्त दिसतात. त्यांचे एक वाक्य आजही ऐकवले जाते, 'विधिमंडळात शिंपी जाऊन काय कपडे शिवणार काय, कोष्टी कापड विणणार काय? होय, ते तसे म्हणालेही, पण त्याआधी त्यांनी 'ब्राह्मण विधिमंडळात जाऊन काय घंटा वाजवणार की पूजाअर्चा करणार?' असेही म्हटले होते. हे त्यांचे शब्द कोणीही विसरू नयेत. मार्च १९१८ मध्ये मुंबईत बडोद्याचे महाराज सयाजीराव गायकवाड यांच्या अध्यक्षतेखाली अस्पृश्यता निवारण परिषद आयोजिली होती. विठ्ठल रामजी शिंदे यांच्या पाठपुराव्यामुळे टिळकांनी या परिषदेत उपस्थित राहण्याचे मान्य केले. यावेळी त्यांनी अस्पृश्यता निर्मूलनाो ठोस समर्थन केले. जुन्या काळी ब्राह्मणांच्या जुलमाने अन्याय घडले हे त्यांनी कबूल केले. पण या रोगाचे आता निर्मूलन झाले पाहिजे असे ते म्हणाले. 'अस्पृश्यता देवास मान्य असेल तर मी त्यास देवच मानणार नाही' असे टिळक म्हणताच जो टाळ्यांचा प्रचंड गडाडाट झाला. त्यांनी कधीच जातीपातीचा विचार केला नाही. एका उदाहरणावरून हे अधिक स्पष्ट होईल. भारतात अस्पृश्यता निवारणाचे काम करणारे पहिल्या क्रमांकाचे नेते म्हणजे विठ्ठल रामजी शिंदे होते. ते समतेचे पुरस्कर्ते होते. लोकमान्य टिळकांच्या कामात आपण मदत करावी, असे शिंदे यांना वाटले. याद्वारे येणारे स्वराज्य ब्राह्मणांचे असेल हा लोकांचा समज दूर करण्याचे कामही यायोगे त्यांना करायचे होते. त्यामुळे त्यांनी काही सभा घेतल्या, टिळकांना खूप मदत केली. पुढे केवळ सामाजिक कार्यात नव्हे तर आपणही पूर्णपणे राजकीय चळवळीमध्ये काम करायची इच्छा त्यांना लोकमान्यांना बोलून दाखवली. तेव्हा टिळकांनी नकार दिला आणि तुम्ही करत असलेले अस्पृश्यता निवारणाचे काम फार मोठे असून त्यात खंड पडता कामा नये, असे त्यांना सांगितले. लोकमान्यांना विषमता हवीच असती, तर त्यांनी कधीच शिंदे यांना या कामापासून परावृत्त केले असते चांगला मासा आपल्या गळाला लागला, असे मानून समतेचे काम मागे टाकण्यासाठी पुढाकार घेतला असता. मात्र टिळकांनी कधीच हा विचार केला नाही. अशा एक ना अनेक घटनांमधून लोकमान्यांच्या निर्णायक मतांचा परिचय घडतो. शिंद्यांच्या कार्यावर 'केसरी'कार म्हणून नसला, तरी टिळक म्हणून त्यांचा विश्वास बसून चुकला होता.

मसाबा गुप्ता तंदुरुस्त, निरोगी राहण्यासाठी 'अशा प्रकारे' खाते पोळी; पण हे खरंच फायदेशीर ठरते का? आहारतज्ज्ञ म्हणतात की

भारतीय आहारात पोळी हा एक मुख्य पदार्थ आहे. तुम्ही भाजी, वरण, चटणी, ठेचा आदी बऱ्याच पदार्थांबरोबर खाऊ शकता. पण जर आम्ही तुम्हाला सांगितलं की, तुमच्या गव्हाच्या पिठाच्या पोळीला उत्तम, आरोग्यदायी बनविण्याचा आणखीन एक पर्याय आमच्याकडे आहे. तर तुमचा विश्वास बसेल का? हो तर तुमच्या गव्हाच्या पिठात सातू व ज्वारी यांचे मिश्रण हा तुमच्यासाठी जेवणाचा एक उत्तम पर्याय ठरू शकतो.

बॉलीवूड अभिनेत्री नीना गुप्ता यांची मुलगी मसाबा गुप्ता भारतीय फॅशन डिझायनर आहे. एप्रिल महिन्यात मसाबा गुप्ता व तिचा पती सत्यदीप मिश्रा यांनी ते दोघे आई-बाबा होणार असल्याची गोड बातमी शेअर केली होती. आता मसाबा गुप्ताने तिच्या इन्स्टाग्राम स्टोरीवर एक फोटो शेअर केला आहे. त्यामध्ये ती दुपारच्या जेवणात कोणत्या पोष्टिक पदार्थांचा स्वाद घेते

हेसुद्धा सांगितलं आहे. तुम्ही पाहू शकता की, या फोटोमध्ये सातू व ज्वारीचे मिश्रण असणारी पोळी, मेथी चिकन, वांग्याचे भरित, बूंदी रायता आदी पदार्थांचा समावेश आहे. सातू व ज्वारीचे मिश्रण असणारी पोळी खरोखरच आरोग्यासाठी फायदेशीर आहे का?

तर याबद्दल अधिक जाणून घेण्यासाठी दी इंडियन एक्सप्रेसने मुंबई येथील सर एच. एन. रिलायन्स फाऊंडेशन हॉस्पिटलच्या क्लिनिकल आहारतज्ज्ञ वैदिका प्रेमानी यांच्याबरोबर चर्चा केली आणि हे कॉन्सिशन खरोखरच कोणत्याही प्रकारच्या डाउन

साइड्सशिवाय आरोग्य फायदे देऊ शकतात का हे समजून घेतलं. तर वैदिका प्रेमानी म्हणाल्या की, गव्हाच्या पोळीपेक्षा सातू, ज्वारी यांच्या मिश्रणाची पोळी हा आरोग्यदायी पर्याय आहे. सातू हा हरभरा म्हणजेच चण्यापासून बनवला जातो; जो ज्वारी, बाजरीबरोबर मिक्स करून खाल्ला जाऊ शकतो. तुणधान्य/बाजरी-डाळीचे मिश्रण, ज्यामध्ये सर्व आवश्यक अमिनो सिडचे प्रोफाइल असते. म्हणून सातू, ज्वारीची पोळी हा प्रथिनांचा चांगला स्रोत ठरतो.

सातू व ज्वारीचे आरोग्यदायी फायदे काय आहेत? सुरुवातीला सातूचे आरोग्यदायी फायदे पाहू. सातू हरभरा

मूणजेच चण्याच्या डाळीपासून बनवला जातो; ज्यामुळे तो भारतीय आहारासाठी एक चांगला प्रथिनस्रोत ठरतो. हे आहारातील फायबर, मॅग्नेशियम, लोह, कॅल्शियम आदी खनिजांनी समृद्ध आहे. त्यामुळे रक्तातील साखरेचे प्रमाण नियंत्रित करण्यास, रन्यांची ताकद सुधारण्यास, प्रतिकारशक्ती वाढवण्यास आणि हाडांच्या बळकटीलादेखील मदत होते. आता ज्वारीचे आरोग्यदायी फायदे पाहू. ग्लूटेनमुक्त असलेले बाजरी, ज्वारी ही धान्ये फायबरनी समृद्ध आहेत. तसेच सातू हे धान्य रक्तातील साखरेची पातळी नियंत्रित करण्यात मदत करण्यासाठी ओळखले जाते. हे पोटॅशियम, फॉस्फरस यांसारख्या खनिजांनीही समृद्ध आहे.

तसेच ते हृदयाचे आरोग्य सुधारते, प्रतिकारशक्ती वाढवते आणि बद्धकोष्ठता दूर करण्यासही मदत होते, असे आहारतज्ज्ञ वैदिका प्रेमानी म्हणाल्या.. या संयोजनाशी संबंधित कोणते आरोग्य धोके उद्भवू शकतात का? उत्तर : नाही जर आहारातील फायबरचे इतर स्रोत जसे की, भाज्या किंवा इतर डाळी एकत्र केल्या तरीही त्याने बद्धकोष्ठता होऊ शकत नाही. तसेच हे संयोजन तुमच्या नियमित आहाराचा एक फायदेशीर भाग होऊ शकते, असेही त्या पुढे म्हणाल्या आहेत.

रात्रीचे जेवण आणि सकाळचा नाश्ता कधी करावा? जाणून घ्या, तज्ज्ञांनी सांगितली योग्य वेळ

सकाळचा नाश्ता हा अत्यंत महत्त्वाचा घटक आहे आणि सकाळच्या नाश्त्याचा थेट संबंध रात्रीच्या जेवणाच्या वेळेबरोबर केला जातो. रात्रीचे जेवण आणि सकाळचा नाश्ता हा ठराविक काळामध्ये करणे हे आरोग्यासाठी फायदेशीर आहे. आपल्या जेवणाच्या वेळेचा आपल्या आरोग्यावर परिणाम दिसून येतो. चयापचय क्रिया आणि निरोगी जीवनशैलीसाठी रात्रीचे जेवण आणि नाश्ता यामध्ये ठराविक अंतर असणे महत्त्वाचे आहे. आहारतज्ज्ञ सल्लागार कनिष्का मल्होत्रा यांनी द इंडियन एक्सप्रेसला दिलेल्या माहितीनुसार, रात्रीचे जेवण आणि नाश्ता यांच्यामध्ये अंदाजे १२ ते १४ तासांचे अंतर असावे. हा काळ उपवासाचा मानला जातो आणि यामुळे आपल्याला अनेक आरोग्याचे फायदे दिसून येतात. ते फायदे कोणते, जाणून घेऊ या. १२-१४ तासांच्या उपवासाचे फायदे मल्होत्रा यांनी दुपारचे जेवण आणि रात्रीचे जेवण यामध्ये १२-१४ तासांचे अंतर ठेवण्याचे फायदे खालीलप्रमाणे सांगितले आहेत. चयापचय क्रिया सुधारते : १२-१४ तासांच्या या उपवासा कालावधीत फक्त शरीरातील ग्लूकोजवर अवलंबून न राहता चरबीचा वापर वाढवून चयापचय क्रिया सुरळीत ठेवता येते. यामुळे लडूपणा आणि मधुमेहाचा धोका कमी होतो. हृदय व रक्तवाहिन्यांसंबंधित आरोग्य सुधारते : रात्रीचे जेवण आणि नाश्ता यामध्ये १३ तासांचे अंतर ठेवल्याने हृदयाशी संबंधित आजारांचा धोका कमी होतो. पचन क्रिया सुधारते : या अंतरामुळे पचनासाठी पुरेसा वेळ मिळतो, ज्यामुळे सिडिटीसारख्या समस्या उद्भवत नाही आणि शरीराला चांगले पोषक घटक मिळतात. झोपेची गुणवत्ता सुधारते : रात्री लवकर जेवण केल्यामुळे झोपेची गुणवत्ता सुधारते आणि चांगली झोप येते.नाश्ता आणि रात्रीच्या जेवणाची योग्य वेळ मल्होत्रा सांगतात की, रात्रीचे जेवण आणि नाश्त्यासाठी खालील जेवणाच्या वेळा आहेत : रात्रीचे जेवण : संध्याकाळी ६ ते ८ वाजतादरम्यान रात्रीचे जेवण शरीरासाठी फायदेशीर असते. यामुळे पचनक्रिया सुरळीत राहते आणि चांगली झोप येते. नाश्ता : सकाळी ७ ते ९ दरम्यान नाश्ता करावा, यामुळे दिवसभर चयापचय क्रिया सुरळीत राहते आणि शरीराला आवश्यक ऊर्जा मिळते. रात्रीचे जेवण आणि सकाळचा नाश्त्यादरम्यान १२ तास नियमित काहीही न खाल्ल्यामुळे शरीराचे वेळापत्रक तयार होते आणि चयापचय क्रिया सुधारण्यास मदत होते. सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे ही सामान्य मार्गदर्शक तत्वे आहेत, हे लक्षात घेणे महत्त्वाचे आहे. वैयक्तिक गरजा, जीवनशैली आणि संपूर्ण आरोग्याच्या परिस्थितीचा थेट परिणाम जेवणाच्या वेळेवर दिसू शकतो.

लसूण आरोग्यासाठी किती फायदेशीर?

लसूण हा भारतीय व जगातील खाद्य पदार्थांमध्ये महत्त्वाचा घटक आहे. अनेक वनस्पती तत्वांचा तो भरपूर चांगला स्रोत आहे. लसूण हा झिंक, सेलेनियम, विटामिन सी, विटामिन बी६, आलिसिन आणि सल्फर सारख्या गुणांचा स्रोत आहे. आरोग्य रक्षणासाठी लसूणची फार मोठी मदत होते. आधुनिक वैद्यकाचे पितामह हिपोक्रेटस यांनी सांसारिक आणि विशेषतः आतड्याच्या रोगांवर लसूण खाण्याची शिफारस केली होती. इजिप्तमध्ये लसूणचे महत्त्व ओळखून कामगारांचे आरोग्य आणि शक्ती कायम राहावी म्हणून रोज लसूण खाण्याची सक्ती केली होती असे वाचनात आले आहे. लसूणची जीवनसत्त्वे व खनिजे भरपूर असतात. शिवाय आयोडीन, गंधक, क्लोरीन हे उग्र वासाचे घटक आहेत. प्रथिने, तंतुयुक्त, पिष्टमय पदार्थ कॅल्शियम, फॉस्फरस, सेलेनियम, लोह, क जीवनसत्त्व आणि किंचित प्रमाणात बी कॉम्प्लेक्स असते. लसूण जगातील बऱ्याच भागात वाढतो आणि त्याच्या तीव्र गंध आणि स्वादिष्ट घवीमुळे स्वयंपाकातील एक लोकप्रिय घटक आहे. तथापि, प्राचीन काळी उत्तम आरोग्य आणि औषधी गुणधर्मासाठी लोक मोठ्या प्रमाणावर लसूण वापर असत. इजिप्शियन, ग्रीक, रोमन, चिनी आणि भारतीयांसह अनेक प्रमुख संस्कृतींनी याचा वापर केल्याचे कागदपत्री पुरावे आहेत.

शास्त्रज्ञांना आता माहीत आहे की, लसूण पाकळ्या कापताना, चिरून किंवा चावताना सल्फर संयुगे तयार झाल्यामुळे लसूणचे आरोग्यदायी फायदे खूप आहेत. कदाचित सर्वात प्रसिद्ध कंफाऊंड अॅलिसिन आहे. तथापि, अॅलिसिन एक अस्थिर कंफाऊंड आहे, जे आपण कापल्यानंतर किंवा चिरल्यानंतर ताज्या लसूणमध्ये असते. लसूणाच्या आरोग्याच्या फायद्यांमध्ये भूमिका बजावू शकणाऱ्या इतर संयुगांमध्ये डायलिल डायसल्फाइड आणि एस-एलिल सिस्टीनचा समावेश आहे. लसूणमधील सल्फर संयुगे पचन तंत्रातून आपल्या शरीरात प्रवेश करतात. त्यानंतर ती आपल्या संपूर्ण शरीरात प्रवास करतात आणि मजबूत जैविक प्रभाव टाकतात.

'अन्न हे तुझे औषध असू दे आणि औषध हे तुझे अन्न असू

दे.' पाश्चात्य वैद्यकशास्त्राचे जनक म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या प्राचीन ग्रीक वैद्य हिप्पोक्रेटीस यांचे ते प्रसिद्ध शब्द आहेत. त्यांनी विविध वैद्यकीय परिस्थितींवर उपचार करण्यासाठी लसूण औषध म्हणून लिहून दिले - आणि आधुनिक विज्ञानाने यापैकी बऱ्याच फायदेशीर आरोग्याच्या परिणामांची पुष्टी केली आहे. येथे लसूणचे १२ आरोग्य फायदे आहेत जे संशोधनाद्वारे सिद्ध झाले आहेत.

१. रक्तदाब नियंत्रण लसूण रक्तदाबचे व्यवस्थापन करण्यास मदत करते. लसूणतील आलिसिन म्हणजे एक घटक आहे ज्यामुळे लसूणाचे नियंत्रण रक्तातील नमूद तसेच लहान धमारा सोसायट्राईजचे उत्पादन करते. हे रक्तदाबचे नियंत्रण करणारे विशिष्ट एंटी-कॉंग्लुटेंट गुण असते, असे आढळले आहे. वर्ल्ड हेल्थ ऑर्गनायझेशनच्या म्हणण्यानुसार, हृदयविकाराचा झटका आणि स्ट्रोक सारखे हृदय व रक्तवाहिन्यांसंबंधी रोग अधिक संख्येने मृत्यूस जबाबदार असतात. उच्च रक्तदाबामुळे अनेक आजार होऊ शकतात.

२. हृदयरोग नियंत्रण लसूणतील आलिसिन, सेलेनियम आणि विटामिन सी हृदयरोगाच्या नियंत्रणासाठी उपयुक्त असतात. लसूणचा उपयोग केल्याने हृदयाच्या किंवा धमनीतील कोलेस्ट्रॉलची मात्रा नियंत्रित राहते, ज्यामुळे हृदयरोगाची जोखीम कमी होते.

३. प्रतिकार शक्ती वाढवणे लसूण असलेल्या आलिसिन मध्ये अँटिबॅक्टेरियल, अँटीवायरल आणि अँटीफंगल गुण असतात. हे तुमच्या शरीराच्या रोगप्रतिरोधक प्रणालीला बळ देतात, ज्यामुळे तुमच्या आरोग्याची प्रतिकारकक्षमता वाढते.

४. खोकला व छातीशी संबंधित रोगांवर उपयुक्त खोकला तसेच छातीशी संबंधित रोग यावर लसूण उपयुक्त आहे. क्षयावर आणि दम्यात लसूण दुधात उकळून टॉनिक म्हणून देतात. लसूणतील अँटीऑक्सिडेंट तत्त्वे आपल्या प्रतिरोधी प्रणालीवर सक्रियता निर्माण करतात ज्यामुळे तुमच्या स्वास्थ्याची क्षमता वाढते. ५. पोष्टिक आणि कमी कॅलरी लसूण अत्यंत पोष्टिक आहेत, त्यात खूप कमी कॅलरीज आहेत - एका लवंगात (सुमारे ३ ग्रॅम)

४.५ कॅलरी, ०.२ ग्रॅम प्रथिने आणि १ ग्रॅम कार्ब असतात.

६. सर्दीवर गुणकारी लसूण सामान्य सर्दीसह आजारपासून संरक्षण करण्यास मदत करू शकते- २०१६ च्या संशोधनात असे लक्षात आले आहे की, जुना लसूण अर्क (एजीई) आपली रोगप्रतिकारक शक्ती वाढवू शकतो. ७. कोलेस्ट्रॉलची पातळी सुधारते लसूणमुळे कोलेस्ट्रॉलची पातळी सुधारते, ज्यामुळे हृदयरोगाचा धोका कमी होऊ शकतो - लसूण एकूण आणि एलडीएल (खराब) कोलेस्ट्रॉल कमी करू शकतो. २ महिन्यांपेक्षा जास्त काळ लसूण पूरक आहार घेतल्यास आपला एलडीएल १०% पर्यंत कमी होऊ शकतो. परंतु हृदयरोगाचा आणखी एक जोखीम घटक असलेल्या ट्रायग्लिसराइडच्या पातळीवर लसूणाचा समान परिणाम दिसून येत नाही. लसूणाचा एचडीएल (चांगले) कोलेस्ट्रॉलवर परिणाम होत नाही. ८. अँटीऑक्सिडंट्स लसूणमध्ये अँटीऑक्सिडंट्स असतात, ते अल्झायमर आणि स्मृतिभ्रंश रोखण्यास मदत करतात - मुक्त रेडिकल्सपासून ऑक्सिडेटिव्ह नुकसान वृद्धत्वाच्या प्रक्रियेस आणि संबंधित संज्ञानात्मक घसरणीस कारणीभूत ठरते. लसूणमध्ये अँटीऑक्सिडंट्स असतात, ते ऑक्सिडेटिव्ह नुकसानीपासून आपल्या शरीराच्या संरक्षणात्मक यंत्रणेस सक्षम करतात. लसूणतील अँटीऑक्सिडेंट ऑक्सिडेटिव्ह ताण लक्षणीयरीत्या कमी करू शकतात आणि डिमेंशियाचा सर्वात सामान्य प्रकार अल्झायमर सारख्या रोगांशी संबंधित विकारांचा धोका कमी करू शकतात. ९. प्रदीर्घ आयुश्यासाठी लसूण आपल्याला जास्त काळ जगण्यास मदत करू शकते - आठवड्यातून एकदापेक्षा कमी वेळा लसूण खाणाऱ्यांपेक्षा लसूणाचे नियमित सेवन करणारे वृद्ध प्रौढ जास्त काळ जगतात.

विशेषतः वृद्ध प्रौढ किंवा कमकुवत रोगप्रतिकारक शक्ती असलेल्या लोकांमध्ये हे विशेषतः लक्षात आले आहे.

१०. 'कार्यक्षमता वाढविणारी' लसूण लसूण हा 'कार्यक्षमता वाढविणार' सर्वात प्राचीन पदार्थ आहे. प्राचीन संस्कृतींमध्ये थकवा कमी करण्यासाठी आणि मजुरांची कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी लसूण वापरला जात असे. प्राचीन ग्रीसमधील ऑलिंपिक खेळाडूंनी

आपली कामगिरी सुधारण्यासाठी लसूण खाल्ल्याचे उल्लेख सापडतात. ११. डिऑक्सिसाठी लसूण लसूण खाल्ल्याने शरीरातील जड धातू डिऑक्सिसाठी होण्यास मदत होते - लसूणतील सल्फर संयुगे जड धातूच्या विषारीपणामुळे अवयवांच्या नुकसानीपासून संरक्षण करण्यास मदत करतात. लसूणतील अॅलिसिन आपल्या रक्तातील आणि महत्त्वपूर्ण अवयवांमधील शिशाची पातळी कमी करण्यास मदत करू शकते. दररोज लसूणाच्या तीन पाकळ्यांनी डी-पेनिसिलामाइन या औषधालाही मागे टाकले आहे. १२. हाडांचे आरोग्य लसूणमुळे हाडांचे आरोग्य सुधारते - अलीकडील काही अभ्यासांनी हाडांच्या आरोग्यावर लसूणाचा प्रभाव मोजला आहे

विशेषतः रजोनिवृत्तीनंतर महिलांमध्ये ऑक्सिडेटिव्ह ताण कमी करण्यास लसूण उपकारक ठरतो. १२ आठवडे लसूण पूरक आहार (दररोज १ ग्रॅम) गुडघा ऑस्टियोआर्थरायटिस आणि लडूपणा किंवा जास्त वजन असलेल्या महिलांमध्ये वेदना कमी करण्यास मदत करतो. लसूण आपल्या आहारात समाविष्ट करणे सोपे आहे आणि चव वाढवते - शेवटचा एक आरोग्यासाठी फायदेशीर नाही परंतु तरीही महत्त्वाचा मुद्दा आहे. लसूण आपल्या सध्याच्या आहारात समाविष्ट करणे खूप सोपे आहे. हे बऱ्याच चवदार पदार्थांना पूरक आहे, विशेषतः सूप आणि सॉस. लसूणाची तीव्र चव अन्वधा हलक्या पाकळींमध्ये एक वेगळा स्वाद आणते.लसूण आणि त्याच्या पेस्टपासून लसूण अर्क आणि लसूण तेल यासारखे पावडर आणि पूरक पदार्थ बनवले जातात.

लसूणचे दुष्परिणाम लसूणचे काही दुष्परिणामही आहेत, त्याचा उग्र वास अनेकांना सहन होत नाही. काही लोकांना लसूणची अॅलर्जीदेखील असते. लसूण आपल्या रक्त गोठण्याच्या क्षमतेवर देखील परिणाम करू शकते. रक्तशुद्ध डिसऑर्डर असेल किंवा रक्त पातळ करणारी औषधे घेत असाल तर लसूण सेवन वाढवण्यापूर्वी डॉक्टरांशी चर्चा करा. लसूणाच्या औषधी गुणधर्मावर लोक हजारो वर्षांपासून विश्वास ठेवत आहेत. विज्ञान आता त्याला दृजोरा देऊ लागले आहे. लसूण बहुतेक लोकांसाठी सुरक्षित आणि निरोगी आहे.

दुधात भिजवलेले मनुके खाल्याने पुरुषांची प्रजनन क्षमता सुधारते का? वाचा, तज्ज्ञ काय सांगतात.

पुरुषांसाठी वडील होणे ही खूप सुंदर भावना आहे. जर तुम्ही तुमच्या जोडीदारासह बाळाला जन्म देण्याचा विचार करीत असाल, तर तुमच्या मनात अनेक प्रश्न आणि शंका असतील. काळजी करू नका. तुमच्या मनातील शंकांचे निरसन करण्यासाठी आम्ही तज्ज्ञांचे मत जाणून घेतले. सध्या सोशल मीडियावर प्रजनन क्षमता सुधारण्यासाठी अनेक उपाय सुचवले जातात. त्यापैकीच एक म्हणजे कोमट दुधात भिजवलेल्या मनुका खाल्याने सुधारते, असा दावा केला जातो. पण, या दाव्यात काही तथ्य आहे का हे जाणून घेण्याचा प्रयत्न या लेखातून करण्यात आला आहे. कोमट दुधात भिजवलेल्या मनुका खाल्याने पुरुषांची प्रजनन क्षमता सुधारते का? इन्युनोसायन्स सल्लिमॅन्स'च्या व्यवस्थापकीय संचालक, हेल्थ स्ट्रॅटेजिस्ट व वेलनेस कोच डॉ. दीपिका कृष्णा यांनी दी इंडियन एक्सप्रेसला माहिती देताना सांगितले, होय, दुधात भिजवलेले मनुके शुक्राणूंची संख्या वाढविण्यास आणि पुरुष प्रजनन क्षमता सुधारण्यास मदत करू शकतात. मनुका हे अँटीऑक्सिडंट्स, जीवनसत्त्वे आणि झिंक व सेलेनियम यांसारख्या खनिजांनी समृद्ध असतात; जे शुक्राणूंचे उत्पादन आणि त्यांची हालचाल करण्याची क्षमता यांसाठी आवश्यक असतात. डॉ. कृष्णा यांच्या मते, दुधात प्रथिने आणि कॅल्शियम असते, जे संपूर्ण आरोग्य आणि संप्रेरक संतुलनास समर्थन देते. दूध आणि मनुका एकत्र केल्यावर पोषक घटकांचे शोषण वाढते आणि रक्ताभिसरण प्रक्रिया सुधारू शकते. हे घटक चांगल्या पुनरुत्पादक (प्रजनन प्रणाली

आणि तिच्या कार्ये आणि प्रक्रिया) आरोग्यासाठी योगदान देतात. दूध आणि मनुका हे मिश्रण तुमच्या आहारात समाविष्ट करण्यासाठी मूठभर मनुके एक ग्लास कोमट दुधात रात्रभर भिजत ठेवा आणि सकाळी सकाळच्या पोटी हे मिश्रण खा. आठवड्यातून दोन-तीन वेळा हे तुमच्या नियमित आहाराचा भाग बनवा. पण, याबाबत सातत्य ही मुख्य गोष्ट आहे आणि त्यामुळे संभाव्य फायदे मिळविण्यासाठी अनेक महिने नियमितपणे त्यांचे सेवन आवश्यक असू शकते, असे डायट एक्सपर्ट्सचे संस्थापक व आहारतज्ज्ञ सिमरत कथुरिया यांनी सांगितले. सर्व पुरुषांनी दूध आणि मनुका सेवन करणे सुरक्षित आहे का? कथुरिया आणि कृष्णा या दोघांनीही मान्य केले. लॅक्टोज इंटॉलरन्स किंवा दूधजन्य पदार्थांची अॅलर्जी असलेल्या व्यक्तींनी दूध आणि मनुका खाणे टाळावे किंवा लॅक्टोज नसलेल्या दुधाचा पर्याय निवडावा.तज्ज्ञांच्या मते, फायबरचे प्रमाण जास्त असल्याने जास्त प्रमाणात मनुका खाल्ल्याने पोट फुगणे किंवा जुलाब यांसारख्या पाचक समस्या उद्भवू शकतात. मधुमेह असलेल्या लोकांनीदेखील सावधपणे बाळगली पाहिजे. कारण - मनुक्यांमध्ये नैसर्गिक शर्करा जास्त असते आणि त्याचा रक्तातील साखरेच्या पातळीवर परिणाम होऊ शकतो. दूध आणि मनुका सेवनाचे फायदे मिळत असल्याचे समर्थन करणारे काही पुरावे असले तरी ते किती प्रभावी आहेत याची खात्री करण्यासाठी वैज्ञानिकदृष्ट्या अधिक संशोधन होणे आवश्यक आहे, असे त्यांनी स्पष्ट केले.

पावसाळ्यात जलजन्य, कीटकजन्य

आजारांपासून बचावासाठी अशी घ्या काळजी!

सध्या जिल्ह्यात सर्वदूर पाऊस होत असून पावसाच्या पाण्यामुळे पिण्याचे पाणी दूषित होवून कोलरा, गॅस्ट्रो, कावीळ, अतिसार, हावण, विषमज्वर, पोलिओ इत्यादी जलजन्य तसेच साठलेल्या पाण्यात डासांची पैदास झाल्यामुळे डेंग्यू, मलेरिया, चिकनगुन्या इत्यादी कीटकजन्य आजारांचा प्रादुर्भाव होण्याची शक्यता असते. त्यामुळे नागरिकांनी पावसाळ्यात जलजन्य व कीटकजन्य आजारांपासून स्वतःचा बचाव करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे काळजी घेणे आवश्यक आहे. नागरिकांनी पावसाळ्यात पिण्याचे पाणी उकळून व गाळून वापरावे अथवा निर्जंतुकीकरणसाठी मेडीवॉलरचा वापर करावा. बाहेरील असुरक्षित पाणी पिण्यासाठी वापर नये. घराबाहेर पडताना घरचे निर्जंतुकीकरण केलेले पाणी सोबत घ्यावे. पिण्याचे पाणी साठविण्यासाठी तोटीच्या टाकाचा वापर करावा अथवा पिण्याच्या पाण्याचे भांडे लहान मुलांच्या हाताला येणार नाही, अशा रीतीने ठेवावे. पाणी घेण्यासाठी वोगराळ्याचा वापर करावा. पिण्याच्या पाण्यात हात बुडविल्यास हातावरील रोगजंतू पाण्यात मिसळून पाणी दूषित होवू शकते. रोगजंतू प्रामुख्याने तळहातावर व नखाखाली असतात. त्यामुळे हात साबणाचे स्वच्छ धुवावेत व नखे नियमित कापावीत. पावसाळ्यात माशांचा प्रादुर्भाव जास्त होत असल्याने घरातील अन्न पदार्थांवर माशा बसू नयेत, यासाठी पालकांनी दक्षता घ्यावी.

जास्त पिकलेली, सडलेली फळे खाऊ नयेत. उघड्यावर ठेवलेल्या भाज्या घरी आणल्यानंतर स्वच्छ धुवूनच त्याचा वापर करावा. पावसाळ्यात बाहेरचे पदार्थ खाणे टाळावे. हॉटेलमध्ये उघड्यावर ठेवलेले व शिळे अन्न पदार्थ खाऊ नयेत. गाड्यावरील कापून ठेवलेली फळे खाऊ नयेत. कारण त्यावर माशा आणि धूळ बसून ती रोगजंतूंनी दूषित झालेली असू शकतात. तसेच फळांचा ज्यूस बन्विताना निर्जंतुक पाणी न वापरल्यास जलजन्य आजारांची लागण होऊ शकते. हॉटेल व्यावसायिकांनी व अन्न पदार्थ विकणाऱ्या दुकानदारांनी अन्न पदार्थ उघड्यावर न ठेवता ते काचेच्या कपाटात ठेवावेत अथवा जाळीदार झाकणाने झाकून ठेवावेत. अन्न पदार्थांवर माशा बसणार नाहीत याची दक्षता घ्यावी. तसेच पिण्यासाठी निर्जंतुक कलेले पाणी ग्राहकांसाठी उपलब्ध करावे, पाणी माठे उघडे ठेवू नये, हॉटेलमधील स्वयंपाकी व वेटरस यांची वैयक्तिक स्वच्छता हाताची नखे कापलेली असणे, हात साबणाने स्वच्छ धुणे इत्यादी बाबींकडे हॉटेल मालकांनी लक्ष द्यावे. शौचास जावून आल्यानंतर व जेवणापूर्वी हात साबणाचे स्वच्छ धुवून घ्यावेत, हात धुताना साबणाचा फेस होईपर्यंत दोन्ही बाजूंनी स्वच्छ धुवून घ्यावे. शौचासाठी शौचालयाचाच वापर करावा. उघड्यावर शौचास बसल्याने मलाद्वारे पिण्याचे पाणी दूषित होते. तसेच त्यावर माशा बसून अन्नपदार्थ दूषित होतात. दूषित

पाण्यामुळे लहान मुले अथवा वृद्धांना संडास उलटीचा त्रास झाल्यास त्यांच्या शरीरातील पाण्याचे प्रमाण कमी होऊन तीव्र स्वरूपाची जलशुष्कता निर्माण झाल्याने मृत्यू होवू शकतो. अशावेळी त्यांना त्वरित जवळच्या शासकीय दवाखान्यात दाखल करून औषधोपचार करावा. कीटकजन्य आजारांबाबत घ्यावयाची काळजी साचलेल्या शुद्ध पाण्यात अथवा गढूळ पाण्यात डासांची पैदास होते. त्यामुळे साचलेल्या पाण्याचा त्वरित निचरा करावा. वापरात नसलेल्या कुलुखट्या टाक्या, जुने टायर्स, बकेट, नारळाच्या करवट्या, छतावरील अडगळ इत्यादींमध्ये साचलेल्या पाण्यात डासांची पैदास होते. त्यामुळे हे त्वरित हटवावे. सर्व पाण्याच्या टाक्या, भांडे आठवड्यातून एकदा स्वच्छ करून कोरडा दिवस घ्यावा. सायंकाळी विशेषतः ६ ते ८ च्या दरम्यान डास घरात प्रवेश करतात, या काळात दार खिडक्या बंद ठेवाव्यात. दारांना व खिडक्यांना स्टेनलेस स्टील अथवा नॉयलॉन जाळ्या बसवून घ्याव्यात. झोपताना मछरदानाचा वापर करावा. सेप्टिक टँकच्या व्हेंट पाईपला नॉयलॉनची जाळी बसवावी. गच्चीवर असलेल्या भंगार वर्सूमध्ये पाणी साचणार नाही, याची काळजी घ्यावी. कोणताही ताप अंगावर काढू नका. कोणत्याही प्रकारचा ताप आल्यास नजीकच्या शासकीय दवाखान्यात जावून तपासणी करावी आणि औषधोपचार घ्यावा. स्वतः हून कोणत्याही आजारावर उपचार करणे टाळावे.

लातूर जिल्हा सार्वजनिक ग्रंथालय संघाचे उपाध्यक्ष युवराज जाधव यांना डॉ.एस.आर.रंगनाथन उत्कृष्ट ग्रंथालय कार्यकर्ता विभागीय पुरस्कार जाहीर

लातूर :- महाराष्ट्र राज्य उच्च व तंत्रशिक्षण विभागांतर्गत येणार्या ग्रंथालय संचालनालयाचे सन २०२३ चे डॉ. एस.आर.रंगनाथन उत्कृष्ट ग्रंथालय कार्यकर्ता व सेवक (ग्रंथमित्र) पुरस्कार ५ ऑगस्ट २०२४ रोजी जाहीर करण्यात आले असून, छत्रपती संभाजी नगर विभागीय डॉ.एस.आर.रंगनाथन उत्कृष्ट ग्रंथालय कार्यकर्ता पुरस्कारासाठी लातूर जिल्हा ग्रंथालय संघाचे उपाध्यक्ष युवराज जाधव यांची निवड करण्यात आली आहे,त्यांच्या निवडीचे सर्वत्र स्वागत होत आहे.

महाराष्ट्रातील जनतेचे सामाजिक,शैक्षणिक व सांस्कृतिक जीवन समृद्ध करण्यासाठी व वाचन संस्कृती वृद्धिंगत होण्यासाठी राज्यातील शासनमान्य सार्वजनिक ग्रंथालयाचे योगदान लाभाने, ग्रंथालयांचा गुणात्मक विकास व्हावा, ग्रंथालयांकडून जनतेला अधिक चांगल्या सेवा देण्यासाठी त्यांना प्रोत्साहन मिळावे म्हणून राज्य शासनाच्या उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग,ग्रंथालय

संचालनालयाकडून दरवर्षी विविध पुरस्कार दिले जातात,त्यातील छत्रपती संभाजी नगर विभागाचा डॉ.एस.आर. रंगनाथन उत्कृष्ट ग्रंथालय कार्यकर्ता पुरस्कार लातूर जिल्हा सार्वजनिक ग्रंथालयाचे उपाध्यक्ष युवराज मोहनराव जाधव यांची निवड झाली आहे. रोख २५ हजार रुपये,सन्मानचिन्ह, प्रमाणपत्र आणि ग्रंथभेट असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे असे उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाचे उपसचिव प्रताप बा.लुबाळ यांनी जाहीर केले आहे. युवराज जाधव यांना मिळालेल्या या सन्मानाबद्दल,महाराष्ट्र राज्य ग्रंथालय संघाचे अध्यक्ष डॉ. गजानन कोटेवार,मराठवाडा ग्रंथालय

संघाचे अध्यक्ष राम मेकले, कार्याध्यक्ष खंडेराव सरनाईक,प्रमुख कार्यवाह संतोष ससे,लातूरचे आ.अमित देशमुख,लातूर ग्रामीणचे आ.धीरज देशमुख,लातूर जिल्हा सार्वजनिक ग्रंथालय संघाचे अध्यक्ष प्रभाकर कापसे,कार्याध्यक्ष डॉ. वि. ज. म. ह. न. इंदवर,कोषाध्यक्ष राम मोतीपवळे,सहकोषाध्यक्ष काशिनाथ बोडके व इतर पदाधिकार्यांनी युवराज जाधव यांचे अभिनंदन केले आहे.

विजय नाहटा फाऊंडेशन च्यावतीने फळ - भाजी विक्रेत्यांना मोठ्या छज्या वाटप

नवी मुंबई / के. एच. हनवते :- आपला माणूस नेरुळ (पश्चिम) विभागमध्ये ऊन वारा पाऊस धारा यापासून संरक्षण फळ-भाजी विक्रेते यांचे संरक्षण वहावे म्हणून फळ - भाजी विक्रेते तसेच छोटे मोठे धंदेवाले यांना निवारा मिळावा म्हणून विजय नाहटा फाऊंडेशन च्या वतीने मोठ्या छज्या वाटप करण्यात आल्या. यावेळी आपला माणूस श्री त्यासाठी प्रत्येकांनी आपली काळजी घ्यावी.

दिलीप किसनराव आमले अध्यक्ष : त्रिमूर्ती मित्र मंडळ नवी मुंबई सौ. संगीताताई दिलीप आमले अध्यक्ष त्रिमूर्ती महिला मंडळ नेरुळ यांच्या हस्ते फळ विक्रेता भाजी विक्रेता व छोटे धंदेवाले यांच्याकडे जाऊन त्या ठिकाणी त्यांना छत्री देण्यात आली विभागात अनेक विक्रेत्यांनी आपला माणूस श्री दिलीप किसनराव आमले यांच्या आभार मानले व ते मार्गदर्शन करताना म्हणाले की दिवस रात्र कामकरून काही लोक व्यसनाच्या अहारी गेले आहेत अशांसाठी आम्ही व्यसनमुक्ती जनजागृती राबवत आहोत या अपघाताचे प्रमाण जास्त जात असून त्यासाठी प्रत्येकांनी आपली काळजी घ्यावी.

रेकॉर्डवरील अपराध्यांचे पुनर्वसन करण्यासाठी लातूर पोलिसांकडून दोन दिवसीय परिवर्तन कार्यशाळेचे आयोजन

लातूर :- लातूर शहर व जिल्ह्यामधील रेकॉर्ड वरील व सवयीच्या अपराधी यांना एकत्र करून त्यांचे परिवर्तन व पुनर्वसन करण्यासाठी लातूर जिल्हा पोलीस दलाच्या वतीने दिनांक ६ व ७ ऑगस्ट रोजी दोन दिवसीय परिवर्तन कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले आहे. सदरची कार्यशाळा भालचंद्र ब्लड बँक येथे सुरु झाली. देशभर बंदी केंद्रांवर काम करणारी टाटा सामाजिक विज्ञान संस्था, मुंबई संचलित प्रयास सामाजिक संस्थेच्या सहकार्याने ही कार्यशाळा आयोजित केली आहे. याशिवाय सोसायटी फॉर वेल बेईंग अवेअरनेस अँड रिहॅबिलिटेशन लातूर, आधार फाऊंडेशन लातूर व स्वयंरोजगार क्षेत्रातील अग्रगण्य प्रथम संस्था, किल्लारी यांनी देखील यात सहभाग नोंदविला आहे. उद्घाटन कार्यक्रमास सोमय मुंडे, पोलीस अधीक्षक लातूर, बी के जाधव, जिल्हा कारागृह अधीक्षक, शहानवाज पठाण, सीनियर कॉर्डिनेटर प्रयास मुंबई, डॉ. मिलिंद पोदार मानसोपचार तज्ञ, प्रवीण पाटील, संतोष गुंजोटी व इतर मान्यवर उपस्थित होते. व्यक्ती हा काही जन्मताच अपराधी नसून जे लोक रस्ता चुकलेले आहेत त्यांना सामाजिक प्रवाहामध्ये आणून पुनर्वसन करण्यासाठी ही कार्यशाळा आयोजित केली आहे. गुन्हेगारीचे वाढते प्रमाण पाहता गुन्हांच्या प्रतिबंधासह पुनर्गठनामध्ये परिवर्तन घडवून आणणे काळाची गरज आहे, असे प्रतिपादन सोमय मुंडे यांनी यावेळी बोलताना व्यक्त केले. सदर कार्यशाळेचा शुभारंभ शिवशाहीर संतोष साळुंखे यांच्या देशभक्तीपर गायनाने झाला.

डॉ मिलिंद पोदार, शाहनवाझ पठाण यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेत विविध सामाजिक संस्थांच्या मदतीने सवयीच्या अपराधी यांना रोजगाराचे प्रशिक्षण देऊन रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे.

यावेळी अंमलदार तसेच प्रयास चे मुरलीधर जगताप, सुरेंद्र वाघमारे, सय्यद हे श्रम घेत आहेत. कार्यशाळेत स्वागत संजीवन मिरकले, पोलिस निरीक्षक यांनी तर सूत्रसंचालन दयानंद पाटील, सहा. पोलीस निरीक्षक यांनी केले.

तसेच अपराधींची मानसिक स्थिती बदलून त्यांच्यामध्ये परिवर्तन होण्यासाठी विविध क्षेत्रातील मार्गदर्शक यांच्याकडून समुपदेशन करण्यात येत आहे. यावेळी विपसना मेडिटेशन, विविध सांस्कृतिक व मनोरंजनात्मक कार्यक्रमांचे देखील आयोजन करण्यात येत आहे. कार्यशाळेच्या पहिल्या दिवशी मोठ्या संख्येने उपस्थिती दिसून आली. सदरची कार्यशाळा यशस्वी होण्यासाठी लातूर जिल्हातील सर्व वरिष्ठ पोलीस अधिकारी, पोलीस ठाणे प्रभारी अधिकारी,

शिवसेना, राष्ट्रवादी आमदार अपात्र प्रकरणात सरन्यायाधीश संतापले

नवी दिल्ली : गेल्या अनेक दिवसांपासून शिवसेना-राष्ट्रवादी यांच्या आमदार अपात्रता प्रकरणी आज सुप्रीम कोर्टात सुनावणी होती. मात्र आधीचा खटला लांबल्याने सुनावणी होऊ शकली नाही. परंतु सरन्यायाधीशांनी अजित पवारांसह त्यांच्या ४१ आमदारांना पुढील ३ आठवड्यांत जयंत पाटील यांच्या याचिकेवर उत्तर देण्याची मुदत दिली आहे. तर शिवसेनेबाबत हे जुनं प्रकरण असून एकनाथ शिंदे आणि त्यांच्या आमदारांनी कोर्टात उत्तरही सादर केले आहे. त्यामुळे शिवसेनेच्या दोन्ही बाजूच्या वकिलांना संकलन तयार करून सादर करण्यास सांगितले आहे.

आज कोर्टात जे घडले त्याबाबत वकील सिद्धार्थ शिंदे यांनी माहिती दिली की, शिवसेना आणि राष्ट्रवादीबाबत पुढच्या सुनावणीची तारीख दिली नाही. पण साधारतः सप्टेंबर महिन्यात हे प्रकरण सुनावणीस येईल. शिवसेनेचे प्रकरण हायकोर्टात न होता सुप्रीम कोर्टातच सुनावणी होईल. त्याचा निकाल सप्टेंबर किंवा ऑक्टोबर येणे अपेक्षित आहे. राष्ट्रवादीच्या प्रकरणात ३ आठवड्यात अजित पवार आणि त्यांच्या आमदारांनी उत्तर घावें असे कोर्टाने सांगितले आहे. दोन्ही प्रकरणाची पुढील तारीख एक दिवसांत कळेल असे त्यांनी सांगितले.तर आज शिवसेनेच्या वकिलांनी हे प्रकरण लवकरात लवकर सुनावणी घेऊन निकाल घ्यावा अशी इच्छा प्रकट केली. त्यावर सरन्यायाधीश संतापून मग तुम्हीच येऊन इथे बसा असे सुनावले. शिवसेनेच्या दोन्ही बाजूने संकलन दिल्यानंतर ही सुनावणी सुप्रीम कोर्टातच चालेल. सप्टेंबर किंवा ऑक्टोबरमध्ये या प्रकरणाचा निकाल लागण्याची शक्यता आहे. आज दोन्ही प्रकरणासाठी मुहूर्त लाभला नसला

तरी सप्टेंबरमध्ये तारीख येईल तेव्हा दोन्ही प्रकरणे ऐकले जातील आणि त्यावर निकाल येईल असे वकील सिद्धार्थ शिंदे यांनी म्हटले.सरन्यायाधीश का संतापले? शिवसेनेच्या प्रकरणात विलंब होत असल्याने आज ठाकरे गटाच्या वकिलांकडून खटल्यास विलंब होत आहे. त्यामुळे तुम्ही लवकरात लवकर तारीख घ्यावी अशी आग्रही मागणी केली. त्यावर तुम्ही आमच्या इथे येऊन बसा आणि तुम्हीच ठरवा. आमच्यावर खूप ताण असतो, तुम्हाला १-२ दिवसात तारीख दिली जाईल असे सरन्यायाधीश चंद्रचूड यांनी संतापून उत्तर दिले.

नवी मुंबई नेरुळ येथे साहित्यरत्न लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे यांची जयंती उत्साहात साजरी

आवघे दिड दिवस शाळा शिकणारा आदर्श वेत्ती साहित्यरत्न लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे यांनी देश विदेशात जाऊन आपल्या कलेच्या माध्यमातून देशाचे नाव उज्वल केले अशा थोर साहित्यरत्नाचा सन्मान भारत सरकारने अण्णाभाऊ साठे यांना भारतरत्न पदवी देऊन सन्मानित करण्यात यावे आशी मागणी या कार्यक्रमाचे प्रमुख पादण्णे रिपब्लिकन सेना नवी मुंबई जिल्हाध्यक्ष विरेंद्र लगाडे यांनी केली.

बालकांनी गित व भाषणांच्या माध्यमातून अण्णाभाऊंच्या कार्याला उजाळा दिला. तर अनेक महीलांनी पण आपल्या गित गायनातून अण्णाभाऊ साठे यांना विनम्र अभिवादन केले. त्यावेळी या जयंती कार्यक्रमासाठी रिपब्लिकन सेना नवी मुंबई जिल्हाध्यक्ष विरेंद्र लगाडे तसेच या विभागाचे समाज सेवक : आयु. प्रल्हाद पाटील, माजी नगरसेवक : आयु. सुरज पाटील, यांनी या कार्यक्रमास उपस्थित राहून अण्णाभाऊ साठे यांना विनम्र अभिवादन करून उपस्थितांना जयंती दिनाच्या हार्दिक शुभेच्छा दिल्या. तसेच या कार्यक्रमात कवी गायक : दाजी बिडकर, भिमराव ताडवे यांनी आपल्या गित गायनातून समाज प्रबोधन केले. या कार्यक्रमास लहान थोर बालक, बालीका यांनी मोठ्या प्रमाणात उपस्थित राहून कार्यक्रमाची शोभा वाढवली त्याबद्दल या कार्यक्रमाचे आयोजक यांनी लहजी शक्ती सेनेच्या सर्वच कार्यकर्ते पदाधिकारी यांनी दिवस रात्र मेहनत करून कार्यक्रम यशस्वी केला त्याबद्दल लहजी शक्ती सेना नवी मुंबई जिल्हाध्यक्ष : रमेश (भाऊ) खंदारे यांनी सर्वांचे कौतुक करून सर्व उपस्थितांचे मनःपूर्वक अभार व्यक्त केले. या सुंदर कार्यक्रमाचे भारदस्त सूत्रसंचालन : सुनील पारधे सर, व तसेच कल्याणराव एच. हनवते यांनी केले.

नवी मुंबई / के. एच. हनवते :- लहजी शक्ती सेना नेरुळ नवी मुंबई यांच्या वतीने साहित्य रत्न लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे यांचा १०४ वा जयंती महोत्सव लोकमान्य टिळक समाज मंदिर हॉल सेक्टर - ६ सारसोळेगांव येथे साजरा करण्यात आला सर्वप्रथम आपले आदर्श छ. शिवाजी महाराज म. ज्योतीराव फुले छ. शाहूजी महाराज डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतीमाला पुष्पहार आरपण करून व दीपप्रज्वलन करून कार्यक्रमाची सुरुवात करण्यात आली या जयंती कार्यक्रमासाठी नेरुळ येथील समस्त मातंग समाज बांधवांनी मोठ्या प्रमाणात उपस्थित राहून अण्णाभाऊ साठे यांची जयंती थाटामाटात साजरी केली. या कार्यक्रमात लहान

मराठवाड्यातील काँग्रेस मधील मुस्लिम नेते एकवटले प्रत्येक जिल्ह्यात किमान एका मतदारसंघातून उमेदवारी घ्या राहुल गांधी यांची भेट घेणार

छत्रपती संभाजी नगर :- भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाच्या मराठवाड्यातील प्रमुख मुस्लिम नेत्यांची छत्रपती संभाजी नगर येथे हॉटेल फिदर येथे बैठक घेण्यात आली या बैठकीत मुस्लिम समाजाला विधान सभा निवडणूक व संघटनेत योग्य प्रतिनिधित्व मिळावे, या विषयावर प्रामुख्याने चर्चा झाली या बैठकीत माजी आमदार एम एम शेख, माजी आमदार बीड सिराज देशमुख, महाराष्ट्र प्रदेश काँग्रेस कमिटीचे सरचिटणीस मोईज शेख लातूर, मराठवाडा विभागीय अध्यक्ष हम्द चाऊस, छत्रपती संभाजी नगर, जिल्हा शहर अध्यक्ष युसुफ शेख, धाराशिव जिल्हा कार्याध्यक्ष खलील

सय्यद,माजी महापौर नांदेड अब्दुल सत्तार शेख,उपमहापौर, मसूद शेख, प्रदेश सरचिटणीस हाफिज शेख हिंगोली, प्रदेश सचिव खालेद पठाण, प्रदेश उपाध्यक्ष इब्राहिम पठाण, प्रदेश सरचिटणीस कैसर आझाद सिल्लोड, शकील मौलवी व माजी महापौर छत्रपती संभाजी नगर रशीद मामु सोलापूर अरेफ शेख,माजी

नगरसेवक नादरुल्लाह हुसेनी,उपनगराध्यक्ष मोईनुद्दीन पठाण, मुहीब अहेमद, हमीद नवाज अख्तर, अयुब शेख,माजी नगरसेवक शेर अली नांदेड, शहर जिल्हाध्यक्ष परभणी नदीम इनामदार, फरीद देशमुख,डॉ सर्ताज पठाण,रोटी बँकेचे प्रणेते युसुफ मुकाती, गुलाब पटेल, मजहर पटेल,युसुफ हिंरा पटेल,इत्यादी सह असंख्य पदाधिकारी उपस्थित होते